

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

O‘ZBEKISTON DAVLAT JAHON TILLARI UNIVERSITETI

**Oliy ta’limdan keyingi ta’lim institutiga kiruvchilar uchun
07.00.01 – O‘zbekiston tarixi
ixtisosligidan**

DASTUR

Toshkent – 2024

Tuzuvchilar:

- Babajanova D.** - O‘zbekiston tarixi kafedrası professori, t.f.doktori
Djuraeva N. - O‘zbekiston tarixi kafedrası mudiri, t.f.n., professor v.b.
Masalieva O. - O‘zbekiston tarixi kafedrası dotsenti, t.f.n., dots.
Isakov B. - O‘zbekiston tarixi kafedrası dotsenti, t.f.n.

MUNDARIJA

1. Kirish.....	4
2. O‘zbekiston tarixi fanidan imtihon tuzilishi.....	5
3. Imtihonga tayyorgarlik ko‘rish vaqti va baholash mezonlari.....	18
4. Adabiyotlar ro‘yxati.....	19
5. Imtihon savollari majmuasi.....	23

Kirish

07.00.01 – “O‘zbekiston tarixi” malakaviy imtihonining o‘tkazilishidan maqsad oliy ta’limdan keyingi ta’lim tizimida o‘qishga tayyorgarlik darajasini aniqlash hisoblanadi. “O‘zbekiston tarixi” bo‘lgan malakaviy imtihon dasturi eng qadimgi davrlardan boshlab, bugungi kungacha bo‘lgan davrni o‘z ichiga oladi. Umumiy qism – O‘zbekiston tarixining dolzarb muammolari va asosiy mavzularini, shuningdek, ularning tarixshunosligi va manbashunosligi tahlilini o‘z ichiga oladi. Talabgorlar ushbu masalaning nafaqat o‘rganilish tarixini, balki, hozirda munozarali, turli nuqtai nazarlardan yondoshilgan talqinlari bilan ham tanish bo‘lishlari lozim. Ta’kidlash joizki, bugungi kunda talabgorlarga ma’lum bir adabiyotlarni tavsiya etish bilangina cheklanish maqsadga muvofiq emas. Chunki, konseptual ahamiyatga ega bo‘lgan fikrlarni nafaqat maxsus monografik tadqiqotlarda, balki boshqa adabiyotlarda ham uchratish mumkin.

Tayanch doktorantlarning malakaviy imtihoni dasturi o‘z ichiga Vatanimiz tarixining eng qadimgi davridan hozirgi vaqtgacha bo‘lgan davrini qamrashi tarixni o‘zining ichki qonuniyatlariga ega bo‘lgan kompleks jarayon sifatida talqin etish imkonini beradi. Unda O‘zbekiston hududida turli davrlarda mavjud bo‘lgan qadimiy madaniyatlar va turli bosqichlari taraqqiyotidagi o‘ziga xos xususiyatlari va tarixiy rivojlanish qonuniyatlari aks topgan.

Mazkur dasturga O‘zbekiston tarixidagi mavjud asosiy ilmiy muammolar va munozarali masalalarni alohida ajratib o‘rganish imkonini beruvchi xronologik usul asos qilib olingan. Dasturda umumnazariy yondoshuvlarning muayyan tarixiy tadqiq etish tajribasi bilan birligi zamonaviy tarixiy tahsilning ajralmas qismini tashkil etadi.

Tarix metodologiyasi

“Tarix metodologiyasi” tushunchasi. Uning mazmuni. Tarix metodologiyasining ilmiy va o‘quv fani sifatida shakllanishi va rivojlanishi. O‘zbekiston tarixi fanining ijtimoiy fanlar tizimida tutgan o‘rni. Fanning maqsadi, vazifalari va ahamiyati. Fanning uslubiy, ilmiy-nazariy, g‘oyaviy va falsafiy asoslari hamda dolzarb masalalari.

Tarix fanining predmeti va o‘rganish ob‘ekti. Tarixiy bilim va uning ishonchlilik muammosi. Tarixiylikning rivojlanishi jamiyatni ijtimoiy, ma’naviy evolyusiyasining aksi. Zamonaviy tarix fanining metodologik asoslari. Ijtimoiy rivojlanishning qonuniyatlari, asosiy bosqichlari va tadrijiy rivojlanish shakllari. Tarixiy bilimlar va tarixiy tajriba. Tarixiy bilimlarning haqqoniylik muammosi. O‘zbekiston tarixini davrlashtirish. Jahon tarixini davrlashtirish to‘g‘risida nazariyalar. Manbashunoslik va tarixshunoslik masalalari.

Tarixiy ongning mohiyati, shakllari va funksiyalari. Tarix fan sifatida.

Jahondagi tarixiy jarayonlar. Tamaddun – sivilizatsiya tushunchasi va uning turlari. Jahon tarixida Markaziy Osiyo. Yurtimiz olimlari O‘zbekistonning tarixiy o‘rni va ahamiyati haqida.

Tarix fanining tamoyillari: haqiqat tamoyili, tarixiylik, xolislik tamoyili, bir yoqlamalikdan voz kechish tamoyili, tizimlilik, tarixiy manbalarga asoslanish, tarixshunoslik an‘analari tamoyili.

Tarixiy tadqiqot metodlari. An’anaviy va noan’anaviy uslublar. Maxsus an’anaviy metodlar sifatida tarixiy-qiyosiy usul, tarixiy-tizimli metod, tarixiy-tipologik uslub, tarixiy davrlashtirish. Shuningdek, tarixiy tadqiqotlarda boshqa ijtimoiy fanlarda qo‘llaniladigan umumilmiy va maxsus metodlarning qo‘llanilishi.

Ilmiy bilishning umumiy metodlari. Empirik bilish (kuzatuv, qiyoslash, o‘lchash, tajriba). Tadqiqotning ham empirik, ham nazariy darajasida foydalaniladigan metodlar. Nazariy tadqiqot metodlari.

Tarixiy bilishning asosiy tamoyillari. Tarixiylik tamoyili. Tarixiy-ilmiy dalil-larga baho berishda yondosh sohalaridagi tadqiqotlarni o‘rganish zaruriyati. Tarixiy jarayonlarni va hodisalarni tadqiq etishda xolislik tamoyili. Tarixiy bilishda yaxlitlilik tamoyili. Tarixiy bilim va sabablarning o‘zaro bog‘liq elementlar tizimi sifatida yondoshish. O‘tmishdan tarixiy-

ilmiy bilimlar rivojining hozirgi bosqichi uchun ahamiyatli bo'lgan g'oyalar, qarashlar va hodisalarni ajratib olinishi. Sovet davridagi tarixiy bilishning asosiy tamoyili.

O'zbekistonda zamonaviy tarix tadqiqotlari

O'zbekistonda tarixiy tadqiqotlar. Zamonaviy ilmiy qarashlar va yondoshuvlar.

O'zbekiston Respublikasi Birinchi Prezidenti I. Karimovning 1998 yil 26 iyunda bir guruh tarixchi olimlar hamda ziyolilar bilan uchrashuvi va tarixchilar oldiga qo'yilgan muhim vazifalar. I.A.Karimovning "Tarixiy xotirasiz – kelajak yo'q" asari. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 1998-yil 27-iyuldagi O'zR FA Tarix instituti faoliyatini takomillashtirish to'g'risidagi qarori. Mustaqillik yillarida xalqimizning urf-odatlarini, boy ma'naviy merosi, milliy qadriyatlarini o'rganish ahamiyati. Xalqimizning yuksak ma'naviyati, boy moddiy va ma'naviy madaniyat merosi, bag'rikenglik, bunyodkorlik va ezgulikka intilish yosh avlodni tarbiyalashda o'rni. O'zbekiston tarixi bo'yicha respublikamiz maktablari va oliy o'quv yurtlariga mo'ljallangan darslik va o'quv qo'llanmalarining yaratilishi: qo'lga kiritilgan yutuqlar va muam-molar. "O'zbekistonning yangi tarixi" uch jildlik kitobi va boshqa adabiyotlarning chop etilishi.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi, 2017-yil 7-fevraldagi PF-4947-son Farmoni, hamda "O'zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi huzurida O'zbekistonning eng yangi tarixi bo'yicha Jamoatchilik kengashi faoliyatini tashkil etish to'g'risida"gi 2017-yil 30-iyundagi PQ-3105-son Farmoni. Eng yangi tarixni chuqur o'rganish va o'qitish jarayonlarining vazifalari. Markaziy Osiyoda tarixiy-madaniy merosga munosabat. Zamonaviy muammolar va ayrim yondoshuvlar.

Eng qadimgi va qadimgi davrda O'rta Osiyo

Insonning paydo bo'lishi xususidagi qarashlar va nazariyalar. Antropogenez jarayoni. Insoniyatning dastlabki ajdodlari va ularning makonlari.

Qadimgi odamlarning turmush tarzi va mashg'ulotlari. Ibtidoiy jamiyat tarixining davrlashtirish. Paleolit (qadimgi tosh) davri. Ilk paleolit davri makonlari: Selung'ur, Qoratog', Ko'lbuloq. O'rta paleolit davri makonlari: Teshiktosh, Omonqo'ton, Obirahmat, Qo'tir-buloq. So'nggi paleolit davri yodgorliklari: Omonqo'ton, Xo'ja Go'r, SHug'nov, Qorakamar. O'rta paleolit davri ibtidoiy xo'jaligidagi o'zgarishlar. Ilk diniy tasavvurlar va dafn tartiblari.

So'nggi paleolit davri. Hozirgi ko'rinishdagi aql-idrokli odamlar (kromanonlar)ning shakllanishi. Mehnat quollarining takomillashuvi. Urug'chilik jamoasi – ona urug'i jamoasining shakllanishi va uning taraqqiyoti.

Mezolit (o'rta tosh) davri makonlari: Machay, Qo'shilish, Obishir. Markaziy Farg'ona yodgorliklari. O'q-yoyning ixtiro qilinishi va uning ahamiyati. Odamlarning hayvonlarni qo'lga o'rgatishi, boshqoqli o'simliklarni o'stirish malakalarini o'zlashtira boshlashi. Ibtidoiy e'tiqodlar. Tasviriy san'at. Zarautsoy, Sarmishsoy, Teraklisoy, Nurota yodgorliklari.

Neolit (yangi tosh) davri. Joytun madaniyati. O'rta Osiyodagi dastlabki dehqonchilik manzillari. Kaltaminor madaniyati va uning bosqichlari. Markaziy Farg'ona neolit davri yodgorliklari. Hisor madaniyati. Toshquollarining takomillashuvi.

CHorvachilik va dehqonchilikning shakllanishi. Ishlab chiqarishga asoslangan xunarmandchilikning vujudga kelishi: kulolchilik, to'qimachilik va zargarlikning rivojlanishi.

Eneolit davri. Sarazm, Anov va Geoksur madaniyatlari. Sun'iy sug'orishga asoslangan dehqonchilik madaniyati markazlarining paydobo'lishi.

Bronza davri yodgorliklari: Namozgoh, Oltintepa, Gonur, Sopollitepa, Jarqo'ton, Zamon-bobo, Tozabog'yob, Amirobod, CHust madaniyatlari. O'zbekiston hududlarida o'troqdehqonchilikning rivojlanishi. Patriarxal ota urug'i munosabatlarining yuzaga kelishi.

Bronza davridagi ijtimoiy-iqtisodiy o'zgarishlar. Mehnatning birinchi yirik taqsimoti. Xo'jaliklarning ixtisoslashuvi. O'troq va chorvador aholi munosabatlari. O'rta Osiyoda ilk shahar madaniyatining paydobo'lishi: Oltintepa, Gonur, Jarqo'ton va boshqalar. Ziroatchilik

va chorvachilik madaniyatlari doirasining kengayib borishi. Ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlar, madaniy aloqalar, aholi va etnik jarayonlar. Moddiy va ma'naviy madaniyat.

O'zbekiston hududida davlatchilikning shakllanishi va dastlabki taraqqiyot bosqichlari

“Davlatchilik” va “sivilizatsiya” tushunchasi. Davlat tuzilmalarining shakllanish shart-sharoitlari va omillari. Davlat kelib chiqishi to'g'risidagi nazariyalarning hilma-hilligi. Ilk shaharlar dastlabki davlatlarning asosi.

O'zbekiston hududida dastlabki boshqaruv tizimining shakllanishi. Mehnat taqsimotining chuqurlashuvi, mahsulot ayirboshlash, xususiy mulkning rivojlanishi. O'rta Osiyoda ilk davlatlarning vujudga kelishi. Marg'iyona – Baqtriya sivilizatsiyasi.

O'lkamiz hududlarida dastlabki davlatlarning tashkil topishi. Ilk davlatchilik shakllari xususidagi qarashlar. “Avesto” va zardushtiylik. “Avesto”ning tarixiy manba sifatida o'rni. “Avesto”da geografik-hududiy nomlar, ijtimoiy-iqtisodiy ma'lumotlar va siyosiy tarix, diniy falsafa.

Qadimgi Xorazm davlati. Xorazm haqidagi yozma va arxeologik ma'lumotlar, hududiy chegaralariga oid masalalar. Ko'zaliqir, Qal'aliqir va boshqa yodgorliklar. Xorazm davlatida ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy hayot.

Qadimgi Baqtriya davlati. Yozma va arxeologik ma'lumotlar. Baqtriyaning hududiy chegaralari. Baqtra, Qiziltepa va boshqa shaharlar. Ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy hayot. Tashqi iqtisodiy va madaniy aloqalar.

So'g'd (So'g'diyona) va uning hududi. So'g'd arxeologik va yozma manbalarda. Ko'ktepa, Afrosiyob, Uzunqir, Erqo'rg'on va ularning ijtimoiy-iqtisodiy hamda madaniy hayoti.

Ahamoniylarning O'rta Osiyodagi bosib olishi. Mahalliy aholining bosqinchilarga qarshi ozodlik uchun kurashi. To'maris, SHiroqqahramonligi. Frada qo'zg'oloni.

Ahamoniylarning O'rta Osiyoni ma'muriy-boshqaruv tartiblari. Satrapliklar. Soliq undirish tartibi. Iqtisodiy hayot. Pul muomalasi.

YUnon-makedon qo'shinlarining Aleksandr Makedonskiy boshchiligida O'rta Osiyoga yurishi. Spitamen boshchiligidagi ozodlik harakatlari. YUnonlar davrida Baqtriya va So'g'diyona. Aholining ijtimoiy-iqtisodiy ahvoli. Madaniy hayot.

So'g'diyona va Baqtriya yunon-makedon sulolasi - salavkiylar hukmronligi ostida. Yangi shaharlar qurilishi. Savdo-sotiq va hunarmandchilikning taraqqiyoti.

Salavkiylar davlatining inqirozi. Yunon-Baqtriya davlatining tashkil topishi. Diodot va Evtidemlar davrida davlatning kengayishi vakuchayishi. Ellin madaniyatining o'ziga xos xususiyatlari va uning O'rta Osiyoga yoyilishi. SHarq va G'arb madaniyatlarining o'zaro ta'siri. Antik davrshaharsozligi. Savdo-sotiq. Madaniy aloqalar.

Farg'ona vodiysida davlat tuzilmasining shakllanishi. Xitoy manbalarida Farg'ona vodiysi haqidagi ilk ma'lumotlar. Davan davlati. Uning ijtimoiy-iqtisodiy hayoti. Davan va Xitoy munosabatlari.

Qang' davlatining tashkil topishi, CHoch, So'g'd, Buxoro, Xorazmning birlashtirilishi. Davlat boshqaruvi tizimi. Xoqon, yabg'u (jabg'u), hokim. Oliy kengash. Iqtisodiy hayoti. Tashqi aloqalari.

Afrig'iyalar sulolasi davrida Xorazm. Kat shahrining poytaxtga aylantirilishi.

Yuechji qabilalarining O'rta Osiyoga kirib kelishi. Kushonlar (guyshuan) sulolasining siyosiy hokimiyatni egallashi. Kushonlar tomonidan mintaqadagi siyosiy uyushmalarning birlashtirilishi. YUnon-Baqtriya davlatining ag'darilishi. Kudjula Kadfiz, Kanishka davrida saltanat hududlarining kengayishi, davlat qudratining kuchayishi. Kushonlar sulolasi davrida ijtimoiy-iqtisodiy hayot. Qishloq xo'jaligi. Sug'orma dehqonchilikning rivojlanishi. SHaharlar qurilishi. hunarmandilik va savdo-sotiq. Tanga pullarning zarb etilishi. Kushon sivilizatsiyasi va uning o'ziga xos xususiyatlari. Kushon davlati tarixi bo'yicha yangi tadqiqotlar. Kushonlar saltanatining o'zbek davlatchiligi tarixida tutgan o'rni.

Madaniy–ma’naviy hayot. Diniy e’tiqodlar. Zardushtiylik, buddaviylikning tarqalishi. Ibadatxonalar. Haykaltaroshlik. Tasviriy san’at.

Qadimiy yozuv madaniyati. Oromiy yozuvi. Baqtriya, Xorazm, So‘g‘d yozuvlarining oromiy yozuvi tarkibidan ajralib chiqishi. Yunon-Baxtar yozuvi. Buyuk ipak yo‘lining shakllanishi va rivojlanish bosqichlari. “Kumush yo‘l”, “Lojuvard yo‘li”, “SHoh yo‘li”, “G‘arbiy meridianal yo‘l”. XIX asrning ikkinchi yarmida «Buyuk ipak yo‘li» atamasining fanga kiritilishi. Buyuk ipak yo‘li tarixiy rivojlanish bosqichlari. Amir Temur davrida Buyuk ipak yo‘li. Ipak yo‘lining O‘rta Osiyoning ijtimoiy, iqtisodiy, madaniy va siyosiy hayotidagi o‘rni, SHarq va G‘arbni bog‘lovchi omil. Buyuk geografik kashfiyotlar davrida ipak yo‘li mavqeining pasayishi va uning taqdiri. XIX asr jahon savdo-iqtisodiy munosabatlarida Buyuk ipak yo‘lini SHarq va G‘arb o‘rtasidagi muloqotga yo‘liga aylantirish jarayonida O‘zbekistonning tutgan o‘rni.

O‘rta asrlarda O‘rta Osiyodagi ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy va madaniy hayot O‘zbek xalqining etnogenezi va etnik shakllanishi

O‘zbek xalqi etnogenezi va uning tarixshunosligi. “Urug‘”, “qabila”, “elat”, “xalq” va “millat” tushunchalari. O‘zbek xalqining etnik shakllanishi va uning asosiybosqichlari. Turon turkiy qavmlar qadimdan yashagan hudud.

O‘troq hayot kechirgan eng qadimiy aholining Xorazm, Baqtriya, So‘g‘d, Parkana, Toxariston, CHochda yashaganligi. Hozirgi o‘zbek xalqining asosini shu hududlarda bir necha ming yillar davomida yashab kelgan massagetlar, saklar, xorazmiylar, baxtarlar, So‘g‘diylar, toxarlar, chochliklar, dovonliklar tashkil etganligi. Turli asrlarda boshqa mintaqalar qabila va elatlari bilan tubjoy aholi o‘rtasida kechgan etno-madaniy jarayonlar.

Mil.av. I ming yillikning o‘rtalarida Markaziy Osiyo hududlaridagi etnik va ijtimoiy holat. Aholi o‘rtasidagi etnik va madaniy munosabatlar. Milodiy I ming yillik o‘rtasida bu jarayonning yanada jonlanishi. Turk-So‘g‘d simbiozi.

Arab xalifaligi istilosi va uning o‘zbek xalqi etnogeneziga ta’siri. IX-XII asrlarda qarluqlar, o‘g‘uzlar, qipchoqlar, chigillar va boshqa turkiy qavmlarning o‘zbek xalqi etnik shakllanishidagi o‘rni. Eski o‘zbek tiliga asos bo‘lmish qarluq-chigil lahjasining rivoj topishi va yozma adabiy til darajasiga ko‘tarilishi.

Mo‘g‘ullar istilosi, uning o‘zbek xalqi etnogeneziga ta’siri.

XV asr oxiri – XVI asrlarda O‘rta Osiyoga Dashti Qipchoq qabilalarining kirib kelishi va mahalliy aholi bilan aralashib, o‘troqlashuvi.

“O‘zbek” atamasi. Etnogenez masalasi yuzasidan olib borayotgan tadqiqotlar.

V-XII asrlarda O‘rta Osiyo davlatchiligi va ijtimoiy-siyosiy, iqtisodiy hayot

Xioniylar va kidariylar. O‘rta Osiyo hududlariga ko‘chmanchi qabilalarning yurishlari. Eron sosoniylari bilan o‘zaro munosabatlar.

Eftaliylar. O‘rta Osiyoda eftaliylar davlatining shakllanishi, uning hududiy chegarasi. Eftaliylar va Eron sosoniylari. SHarqiy Eron va SHimoliy Hindistonning eftaliylar davlatiga qo‘shib olinishi.

Eftaliylar davrida ijtimoiy-iqtisodiy hayot. Savdo. Hunarmandchilik. CHorvachilik. Erga egalik munosabatlari va tabaqalanish, dehqonlar, kashovarlar va kadivarlar. Ularning turmush tarzi va jamiyatda tutgan o‘rni.

Mazdak harakatining paydo bo‘lishi va uning asosiy g‘oyalari. Eftaliylar davrida madaniyat, diniy e’tiqodlar.

Turk xoqonligining vujudga kelishi. Bumin xoqon. Istami Yabg‘u xoqon. Xoqonlik aholisining etnik tarkibi va tili. Turk xoqonligi tomonidan O‘rta Osiyo va Uraloldi hududlarining zabt etilishi.

Turk xoqonligi davrida mamlakat boshqaruvi. Xoqon – davlat boshlig‘i. Zodagonlar kengashi – qurultoy. Mustaqil mahalliy hokimliklar. Ijtimoiy tabaqalanishning kuchayishi. Abruy qo‘zg‘oloni. Turk xoqonligining ikki qismga bo‘linishi. O‘rta Osiyo G‘arbiy turk

xoqonligi tarkibida xo‘jalik va ijtimoiy hayot. To‘na yabg‘u hukmronligi davri. Din. Madaniy hayot. O‘zaro munosabatlar.

Arab xalifaligi. Xalifalar tomonidan amalga oshirilgan istilochilik yurishlari. Movarounnahrning Qutayba ibn Muslim boshchiligidagi arab qo‘shini tomonidan istilo qilinishi. Arab xalifaligining O‘rta Osiyoda yuritgan siyosati. Boshqaruv tizimi. Soliq siyosati: xiroj, ushr, jizya, zakot. Mahalliy madaniyatning ta‘qib etilib, arab madaniyatining targ‘ib etilishi. SHaharlarga arab qo‘shinining joylashtirilishi, arab tilining rasmiy tilga aylantirilishi.

Arab xalifaligidagi ichki sulolaviy kurashning o‘lkamiz ijtimoiy-siyosiy hayotiga ta‘siri. Abu Muslim boshchiligidagi harakat. Mustamlaka zulmining yanada kuchayishi. G‘urak va Devastich. Xalq g‘alayonlari. Muqanna qo‘zg‘oloni va uning ahamiyati. Arab xalifaligining zaiflashuvi.

Islom dinining yoyilishi. Masjidlar qurilishi. Qur‘oni karim –muqaddas kitob. SHariat qonunlari va axloq-odob. Hadislar va ularningijtimoiy-siyosiy mohiyati. Islom dini ta‘limotini rivojlantirishda o‘rta osiyolik olimlarning hissasi. Imom al-Buxoriy, imom at-Termiziy, imom al-Moturidiy. Mustaqillik yillarida diniyqadriyatlarning tiklanishi.

Ma‘naviy kamolotga erishuv yo‘lida muhaddislar merosining ahamiyati.

IX-XII asrga oid tarixiy manbalar va ularda davr voqeligini aks etishi.

IX asr boshlarida Movarounnahrning siyosiy ahvoli. Movarounnahr va Xurosonda mahalliy zodagonlar mavqeining o‘sishi. Tohiriylar davlati. Tohir ibn al-Husayn. Abulabbos Abdulloh. Ijtimoiy-iqtisodiy hayot. Tohiriylar bilan safforiylar o‘rtasidagi kurash. Tohiriylar davrida ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy hayot.

Movarounnahr viloyatlariga Somonxudot avlodlaridan noiblar tayinlanishi. Somoniylar sulolasining hokimiyat tepasiga kelishi. Nasr ibn Amad. Ismoil Somoniy islohotlari. Davlatni boshqarish tartibi. Somoniylar davrida kechgan siyosiy voqealar. Nasr II. Ayirmachi harakatlarga qarshi qurash. Turkiy gvardiya ta‘sirining o‘sishi. Ruhoniylar mavqei. Buxoroning islom dunyosida nufuzli markazga aylanishi. Soliq siyosati. Er-suv munosabatlari. Mulkchilik shakllari. Iqto va iqtodorlar. Koranda-barzikorlar, ularning majburiyatlari. SHaharlarning rivojlanishi. Hunarmandchilik. Savdo-sotiq ishlari. Savdo uyushmalarining tashkil topishi. Karvon savdosi. Karvonsaroylar. O‘zbek davlatchiligi tarixida Somoniylar sulolasining tutgan o‘rni.

SHarqiy Turkiston va Ettisuvda Qoraxoniylar davlatining tashkil topishi. Sotug‘Buxoroxon. Qoraxoniylarning Movarounnahrni qo‘lga kiritishi va Somoniylar davlatining barham topishi. Qoraxoniylar hukmronligining o‘rnatilishi va davlat boshqaruv usullari. Ijtimoiy-iqtisodiy hayot. Agrar munosabatlar. Mulkchilik shakllari, soliq siyosati.

Nasr ibn Ali. Qoraxoniylar davlatining ikkiga bo‘linishi. Ibrohim Tamg‘achxon. Qoraxoniylar mavqeining zaiflashuvi.

Xorazmda hokimiyatning afrig‘iyulardan ma‘muniylar sulolasiga o‘tishi.

G‘aznaviylar davlati. Sabuktagin va Mahmud G‘aznaviy davridadavlatning kuchayishi. Ichki va tashqi siyosat. Masala mohiyatiga yangicha qarash.

G‘aznaviylar bilan saljuqiylar o‘rtasidagi to‘qnashuv. Dandanakonjangi. G‘aznaviylar davlatining inqirozi. Saljuqiylar davlati.Nizomulmulk va uning “Siyosatnoma” asari. Sulton Sanjar davridasaljuqiylar davlatining yuksalishi. Ijtimoiy-iqtisodiy ahvol. Saljuqiylar davlatining kuchsizlanishi. Qoraxitoylarning Movarounnahrarga hujumlari.

Xorazmshoh Anushteginiylar sulolasining hokimiyat tepasiga kelishi. Sulton Otsizning mustaqillik uchun sa‘y harakatlari. Sulton Takash faoliyati va Xorazmshohlar davlatining yuksalishi. Muhammad Xorazmshoh. Xorazmshoh-Anushteginiylar davlatining o‘rta asr SHarqida tutgan o‘rni. Davlat boshqaruvi. Soliqlar. Erga egalik shakllari. Madaniyat. Ilm-fan. Me‘morchilik. O‘zbek davlatchiligi tarixida Xorazmshoh-Anushteginiylar davlatining tutgan o‘rni.

IX-XII asrlarda O'rta Osiyoda ilm-fan va madaniyatning ravnaq topishi

IX-XII asrlarda O'rta Osiyoda madaniy yuksalishni ta'minlagan omillar vashart-sharoitlar. Markazlashgan davlatlar hukmdorlarining fan va madaniyat ravnaqiga e'tibori. SHaharlarning madaniy markazlar sifatida taraqqiyotlashi. Bayt ul-hikma. Xorazmdagi «Ma'mun akademiyasi». Xorazm Ma'mun akademiyasi 1000 yilligining yurtimizda keng nishonlanishi. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Islom Karimov Xorazm Ma'mun akademiyasiga e'tiborini bildirganida.

Tabiiy fanlar. Muso al-Xorazmiy. Uning tabiiy fanlar bo'yicha barkamolijodi. «Al jabr val muqobala», «Hisob al-Hind» va boshqa asarlari. Olimning falakiyot fani rivojiga qo'shgan hissasi. Al-Farg'oni. Uning XII asrdayoq Evropada mashhur bo'lishi hamda tabiiy fanlar (matematika, astronomiya, geografiya) rivojiga qo'shgan buyuk hissasi. Abu Rayhon Beruniy. Uning tabiat falsafasi va tabiiy fanlar bilan qiziqishi. «Geodeziya», «Qadimgi xalqlardan qolgan yodgorliklar», «Hindiston» asarlari. Abu Ali ibn Sino. Olimning tibbiyot sohasidagi yutuqlari. «Tib qonunlari». Tabiiy fanlar sohasida faoliyat yuritgan boshqa olimlar.

Ijtimoiy fanlar. Al-Farobiy – buyuk qomusiy olim. Olimning tarixiy-falsafiy asarlari. «Fozil odamlar shahri», «Falsafaning mohiyati haqidakitob» va boshq. Abu Bakr Narshaxiy. Olimning «Tarixi Buxoro» asarlari. Rudakiy fors-tojik adabiyotining asoschilaridan biri.

IX-XII asrlarda islom dini va so'fiylik. Islom dinini targ'ib etuvchi markazlar. Imom Buxoriy. «Al-Jome' as-sahih». Hadislar tasnifi. Imom Termiziy. «Jome' at-Termiziy». Moturidiy, mahmud Zamaxshariy. So'fiylik g'oyasi. YUsof Hamadoniy. Allomata'limotida vatanparvarlik g'oyalari.

Ahmad YAssaviy. So'fiylikning YAssaviya tariqati va uning asoslari. «Devoni hikmat». Abduholiq G'ijduvoni. Najmiddin Kubro.

So'fiylikdagi Kubroviya oqimi. Kubroviya qonun-qoidalari. Naqshbandiyat tariqati. IX-XII asrlarda me'morchilik va san'at. Qurilish tartibi. SHaharlarda me'morchilik. Mahobatli qurilishlar. Ismoil Somoniy maqbarasi. Masjidlar. Mag'oki Attoron. CHorustun. CHilduxtaron. Minoralar – minorai Kalon, Jarqo'rg'on, Vobkent. Saroylar. Movarounnahr me'moriy maktabining o'ziga xos xususiyatlari. Naqqoshlik va tasviriy san'at. Musiqa san'ati.

YUrtimiz buyuk allomalari - yuksak ma'naviy jasorat sohiblari. Mustaqillik yillarida o'lkamizda ulug' allomalar merosining o'rganilishi. Ushbu zotlar tavallud yoshlarini jahon miqyosida nishonlanishi. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Islom Karimovning “YUksak ma'naviyat - engilmas kuch” asarida buyuk allomalar faoliyatining aks etishi. 2014 yil may oyida Samarqandda buyuk allomalar faoliyati va ijodiga bag'ishlangan xalqaro anjumanda Birinchi Prezidentimiz I.Karimov nutqi va uning ahamiyati.

Mo'g'ullar istilosi va zulmiga qarshi kurash. Jaloliddin Manguberdi – Vatan qahramoni

CHingizxon (Temuchin)ning mo'g'ullarni birlashtirib, kuchli davlat tuzishi. “Yasoq” qonunlari. CHingizxon va Sulton Muhammad Xorazmshoh o'rtasidagi elchilik munosabatlari. Dastlabki elchiliklar. O'tror voqeasi. Mo'g'ullarning O'rta Osiyoga istilochilik yurishlari. CHingizxonning harbiy rejasi. Mo'g'ullar hujumi arafasida Xorazmshohlar davlatidagi ijtimoiy-siyosiy vaziyat. Urganch (Gurganj) kengashi. O'tror mudofaasi. Xo'jand qamali. Temur Malik jasorati. Buxoro va Samarqandning bosib olinishi. Termizning zabt etilishi. Gurganj (Urganch) qamali. Najmiddin Kubro jasorati. Xorazmshoh qo'shinlarining mag'lubiyati, uning sabablari. Jaloliddin Manguberdi – Vatan himoyachisi. Uning Xurosondagi faoliyati. Parvon dashtidagi jang. Sind jangi. Jaloliddin Manguberding Xuroson va Kavkazdagi faoliyati. Mo'g'ul istilosi va zulmiga qarshi kurashning davom ettirilishi. Jaloliddin Manguberdi – buyuk sarkarda va davlat arbobi.

Mo'g'ul istibdodining og'ir oqibatlarini. CHig'atoy ulusining tashkil topishi. Boshqaruv tartibi. Mahmud Yalavoch. Soliqlar. Zulmning kuchayishi. Mahmud Torobiy qo'zg'oloni, uning tarixiy ahamiyati. Ma'sudbek – Movarounnahr hokimi.

CHingiziylar orasidagi ichki kurash va uning CHig'atoy ulusiga ta'siri. Kebekxonning ma'muriy va pul islohotlari. Tarmashirin. CHig'atoy xonlarining islomni qabul qilishi. Qozonxon davrida hokimiyat uchun ichki kurashning kuchayishi. CHig'atoy ulusining parokandalikka uchrashi.

Madaniy hayot. Pahlavon Mahmud, Jaloliddin Rumiy. Burhoniddin Rabg'uziy, Bahouddin Naqshband.

Amir Temur va Temuriylar davrida ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy va madaniy hayot

XIV asr o'rtalarida Movarounnahrda ijtimoiy-siyosiy vaziyat.

Amir Temur Movarounnahr siyosiy kurash maydonida. Amir Temurning Amir Husayn bilan ittifoqi. Ularning mo'g'ul hukmdori Ilyosxo'jaga qarshi kurashi. Loy jangi, Ilyosxo'janing Samarqandga yurishi.

Sarbadorlar harakati. Mo'g'ullarning chekinishi. Husayn va Temurning Samarqandni egallashi. Ular o'rtasida o'zaro nizoning kuchayishi va uning sabablari.

Sohibqiron Amir Temur hokimiyatining o'rnatilishi. Samarqand – Amir Temur davlatining poytaxti. Amir Temurning mamlakatnibirlashtirish va markazlashgan kuchli davlat tuzishdagi tarixiy xizmati. Amir Temurning harbiy yurishlari. Eron va Kavkazorti o'lkalarining zabt etilishi. Temurning Oltin O'rdaga yurishi. To'xtamishning tor-moretilishi. Temurning Hindistonga yurishi. Amir Temurning Kichik Osiyogayurishi. Usmoniylar sultoni Yildirim Boyazidning tor-mor qilinishi. Amir Temur imperiyasining chegaralari. Amir Temur – buyuk davlat arbobi, mashhur sarkarda. Uning harbiy va siyosiy faoliyati tahlili. “Kuch – adolatda” shiorining mazmun-mohiyati. Amir Temurning O'rta Osiyo vazahon tarixida tutgan o'rni. Sohibqiron Amir Temur millatimiz g'ururiva faxri. O'zbekiston Respublikasi Birinchi Prezidenti Islom Karimov Amir Temurning O'zbekiston tarixida tutgan o'rni to'g'risida.

Amir Temur ma'naviyati. Amir Temurning ma'naviy rahnamolari. SHamsiddin Kulol, Sayid Baraka, Zayniddin Tayobodiyning Temur faoliyatidagi o'rni. Davlat siyosatida islom dinining roli. Saltanatni boshqarish tizimi. Qo'shinning tuzilishi va harbiy intizom. Soliq siyosati. “Temur tuzuklari” davlat boshqaruv ishidagi muhim manba sifatida. Mamlakatni boshqarishning suyurg'ol usuli.

Xo'jalik hayot. Soliq siyosati va majburiyatlar. Savdo-sotiq ishlari. Madaniy hayot. Fan va madaniyatga homiylik. SHaharlarning obod qilinishi. Samarqanddagi me'morchilik ishlari, bog' va saylgohlarning yaratilishi. Qurilish va me'morchilik.

Amir Temur vafotidan keyin temuriy shahzodalar o'rtasida toju taxt uchun ichki kurashlar. Markazlashgan davlatning parchalanishi. SHohrux Mirzo hukmronligi davrida temuriylar saltanati. Davlat nufuzini ko'tarishga harakat. Ichki va tashqi siyosat. Tarixiy manbalarda SHohrux Mirzo hukmronligi tavsifi.

Movarounnahrda Mirzo Ulug'bek hukmronligi. Ichki va tashqi siyosat. Mirzo Ulug'bek davrida madaniyat, ilm-fan va adabiyot ravnaqi. Ulug'bek akademiyasi. Qozizoda Rumiy, G'iyosiddin Jamshid, Ali Qushchi. Miniatyura san'ati. Kamoliddin Behzod. Tarixnavislik. SHarafiddin Ali YAzdiy, Nizomiddin SHomiy, Ibn Arabshoh, Mirxond, Xondamir, Abdurazzoq Samarqandiy. Mustaqillik yillarida Mirzo Ulug'bek merosining o'rganilishi. O'zbek xalqi ma'naviy merosida Ulug'bekning tutgan o'rni.

Ulug'bekka qarshi bo'lgan muxolif kuchlar. Temuriylar o'rtasidagi ichki kurashlarning avj olishi. Mirzo Ulug'bekning o'ldirilishi. Movarounnahrda Abusaid va uning o'g'illari, Xurosonda Husayn Boyqaro hukmronligi. Ichki va tashqi siyosat. Madaniy hayotga sulton homiyligi. XV asrning ikkinchi yarmida fan, adabiyot va madaniyat. Alisher Navoiyning siyosiy va adabiy faoliyati. Ma'naviy barkamol shaxs tarbiyasida Navoiy ijodining ahamiyati. Adabiy muhit. Lutfiy, Sakkokiy, Jomiy. O'zbek tilining takomillashuvi. Mustaqillik yillarida Amir Temur va Temuriylar davri tarixining o'rganilishi.

O‘rta Osiyo hududining xonliklarga bo‘linib ketishi, uning sabablari va oqibatlari

Tarixiy yozma manbalar. Muhammad SHayboniyxonning Movarounnahrda yurishi. Boburning SHayboniyxon bilan to‘qnashuvi. Movarounnahr va Xurosonning shayboniylik tomonidan bosib olinishi hamda Movarounnahrda shayboniylik sulolasi hukmronligining o‘rnatilishi.

SHayboniylik sulolasining boshqaruv tizimi. Mamlakatning sultonlar va beklarga bo‘lib berilishi. Amaldorlar va beklar mavqeyining kuchayishi, markaziy davlat hokimiyatining zaiflashuvi. SHayboniylik davrida madaniy hayot.

Buxoro xonligining tashkil topishi. Ubaydullaxon I va Abdullaxon II larning davlat markazlashuvidagi o‘rni. Uning mamlakatni markazlashtirish, obodonlashtirish, madrasa, masjid, yangi imoratlar, sug‘orish inshootlarini qurish yo‘lidagi faoliyati. Xalqaro aloqalar.

Buxoro xonligida ashtarxoniylik (joniylik) sulolasi hukmronligining o‘rnatilishi. Buxoro xonligining ijtimoiy-siyosiy va iqtisodiy ahvoli. Imomqulixon, Subxonqulixon va Ubaydullaxon II lar faoliyati. Soliq siyosati. Hunarmandchilik. Ichki va tashqi savdo. Pul muomalasi. Tashqi aloqalarning asosiy yo‘nalishlari. Mamlakatda ichki kurash, tarqoqlikning kuchayishi va uning asosiy sabablari.

Madaniy hayot rivojlanishining o‘ziga xos xususiyatlari. Buxoro xonligida hokimiyatning mang‘it amirlari qo‘liga o‘tishi. Mang‘itlar davrida Buxoro amirligining ijtimoiy va davlat tuzumi. Amir SHohmurod, amir Haydar va amir Nasrulloxonlar faoliyati. Qishloq xo‘jaligining ahvoli. Tijorat ishlari. Hunarmandchilik. Ma‘muriyatchilik, zo‘ravonlik va o‘zboshimchalikning kuchayishi. Buxoro va Xiva o‘rtasidagi urushlar, ularning og‘ir oqibatlari. Iqtisodiyotning tushkunligi. Xalq g‘alayonlari. Buxoro va Rossiya munosabatlari.

Buxoro amirligida madaniy hayot. Buxoro – islom va ma‘rifat markazi. Maktab va madrasalar. Qozilar, masjid imomlari, mudarrisning tayyorlanishi. Adabiy hayot va Buxoroda tarixnavislikning rivoji. Mushfiqiy, Nasafiy, Turdi, Xafiz, Tanish Buxoriy va boshqalar. Me‘morchilik va shaharsozlik.

Xiva xonligining tashkil topishi. SHayboniylikning Xorazmdagi hukmronligi. Elbarsxon, Abulg‘ozixon, Anushaxon. Qo‘ng‘irot sulolasining hokimiyat tepasiga kelishi. Muhammad Rahimxon I davrida xonlik chegaralarining kengaytirilishi. Ijtimoiy-iqtisodiy, madaniy ahvol. Savdo-sotiq ishlari. Me‘morchilik. Qoraqalpoqlarning ijtimoiy-iqtisodiy hayoti. Qoraqalpoq xalqi madaniyati.

Xivanning Rossiya bilan aloqalari. A.Bekovich-CHerkasskiy va Nikiforovdiplomatik missiyalari.

XVIII asrda Farg‘ona vodiysidagi siyosiy vaziyat. O‘zbeklarning mingurug‘idan bo‘lgan SHohruxbiy tomonidan Qo‘qon xonligiga asos solinishi. Buxoro xonligi hududi hisobidan xonlik chegarasining ortib borishi. Xonlikning hududi va aholisi, ijtimoiy-siyosiy, iqtisodiy hayoti. Muhammad Alixon davrida xonlik chegaralarining kengaytirilishi. Buxoro amiri Nasrullo bilan Qo‘qon xonligi o‘rtasidagi urushlar va ularning oqibati. Qo‘qon xonligidagi ichki kurash. Xalq noroziligining kuchayishi.

Qo‘qon xonligida madaniy hayot. Qo‘qon adabiy muhiti. Mashrab, Uvaysiy, Nodirabegim, Maxmur, Gulxaniy. San‘at. Me‘morchilik. Xonliklardagi siyosiy-huquqiy bilim va diniy dunyoqarashning jamiyat ma‘naviy, moddiy hayotiga ta‘siri. XVII-XIX asr I-yarmida O‘rta Osiyo xonliklari tashqi siyosiy aloqalari. G‘arbiy Evropa bilan o‘zaro munosabatlar.

O‘zbek xonliklarining Rossiya imperiyasi tomonidan bosib olinishi.

Mustamlakachilik zulmiga qarshi milliy ozodlik harakati. Jadidchilik harakati

XIX asr o‘rtalarida o‘zbek xonliklarining ijtimoiy-siyosiy ahvoli va o‘zaro munosabatlari. O‘rta Osiyo masalasida Angliya va Rossiya o‘rtasida “Katta o‘yin”ning avj olishi.

Rossiya imperiyasi qo‘shinlarining Qo‘qon xonligi hududiga hujumi. Oqmachit, So‘zak, Avliyoota (Jambul), Turkiston, CHimkent shaharlarining zabt etilishi. Toshkent mudofaasi,

uning bosib olinishi. Turkiston viloyatining tashkil etilishi. Jizzax, O‘ratepa uchun janglar. Turkiston general-gubernatorligining tashkil qilinishi.

Kaufmannning Buxoro amirligiga yurishi. Zirabuloq yonidagi jang, amir qo‘shinlarining mag‘lubiyati. Samarqand va Kattaqo‘rg‘onning Buxoro amirligidan tortib olinishi. Buxoro amirligining Rossiya imperiyasi vassaliga aylantirilishi. Abdulmalik to‘ra (Katta to‘ra) boshchiligidagi ozodlik harakati va uning ahamiyati. 1870 yilgi harbiy harakatlar.

Rossiya imperiyasining Xiva xonligiga bosqinchilik yurishi. Xazorasp, Xo‘jayli, Qo‘ng‘irotning zabt etilishi. Gandimiyon shartnomasi. Xiva xonligining Rossiya imperiyasi vassaliga aylantirilishi. Amudaryo bo‘limining tashkil qilinishi.

Qo‘qon xonligidagi siyosiy tanglik. Xudoyorxon siyosati. Xalq qo‘zg‘olonlari. Po‘latxon boshchiligidagi qo‘zg‘alon. Rossiya imperiyasi tomonidan Qo‘qon xonligining bosib olinishi va xonlikning tugatilishi. Farg‘ona viloyatining tashkil etilishi.

Rossiya imperiyasining o‘lkamizdagi mustamlakachilik siyosati. Mustamlakachilik boshqaruv tizimining shakllanishi. 1886 yilgi «Turkiston o‘lkasini boshqarish haqidagi Nizom» va mustamlakachilikning kuchayishi. Harbiy boshqaruv tartibi. O‘lkaning viloyatlar, uezdlar, volostlar, uchastkalarga bo‘lib boshqarilishi. Toshkent shahar Dumasi.

Rossiya imperiyasining o‘lkamizda iqtisodiy hukmronlikni o‘rnatish tadbirlari. Rossiya sanoat va moliya kapitalining hukmronligi. Savdo-sotiq ishlari. Temir yo‘l, zavod va fabrikalar qurilishi. Agrar siyosat. O‘lkaga Rossiya aholisini ko‘chirib keltirish siyosatining amalga oshirilishi.

Mustamlakachilikni kuchaytirishga qaratilgan madaniy va ma‘rifiysiyosat. Rus-tuzem maktablari.

Rossiya imperiyasining mustamlakachilik zulmiga qarshi milliy-ozodlik harakatining boshlanishi, uning bosqichlari. Farg‘ona vodiysidagi xalqharakatlari. Toshkent qo‘zg‘oloni. Andijon qo‘zg‘oloni va boshqalar.

Jadidlar harakatining yuzaga kelishi. Uning atoqli vakillari: Ismoil Gaspirali, Mahmudxo‘ja Behbudiy, Munavvar qori Abdurashidxonov, Abdulla Avloniy, Abdurauf Fitrat faoliyati. Ularning ijtimoiy-siyosiy qarashlari. Jadid maorifi, adabiyoti, matbuoti, teatri. Madaniy-ma‘rifiy va xayriya jamiyatlari. Din va dinga munosabat masalalari.

Birinchi jahon urushining o‘lka hayotiga salbiy ta‘siri. Rossiyaimperiyasining mahalliy aholini front orqasidagi ishlarga safarbar etishsiyosati. Mehnatkash aholi noroziligining kuchayishi. 1916-yilgi xalq qo‘zg‘oloni va uning tavsifi. Mustamlaka Turkiston (XIX asr oxiri – XX asr boshlari) tarixiga oid tadqiqotlarda masala mohiyatiga kiritilgan yangiliklar.

Turkistonda sovet hokimiyatining o‘rnatilishi va unga qarshi qurolli harakat

Rossiyadagi 1917-yil fevral burjua-demokratik inqilobi, podsho hokimiyatining ag‘darilishi, uning o‘lkamizga ta‘siri. Ishchi va askar deputatlari soveti. Musulmon mehnatkashlari sho‘rosi. Rossiya Muvaqqat hukumati Turkiston qo‘mitasining tuzilishi. Jadidlar harakatining faollashuvi. «SHo‘roi islomiya», «SHo‘roi ulamo» tashkilotlarining tuzilishi va ularning faoliyati. Umumturkiston musulmonlarining qurultoylari. Jadid matbuot organlari.

Toshkent hamda o‘lkaning boshqa shaharlarida sovetlar hokimiyatining o‘rnatilishi. Sovetlarning III O‘lka qurultoyi, unda tuzilgan hukumat tarkibi va qabul qilingan qarorlarda ulug‘ davlatchilik, mahalliy aholini kamsitish ruhining ifodalanishi.

O‘lka musulmonlarining Qo‘qonda chaqirilgan favqulodda IV qurultoyi. Turkiston muxtoriyatining tashkil etilishi. Bolsheviklar hokimiyatining mahalliy xalq irodasiga qarshi chiqishi va katta qo‘shin bilan Qo‘qonga hujum qilishi. Qo‘qon fojeasi. Turkiston muxtor hukumatining ag‘darilishi.

Turkiston ASSRning tuzilishi. Turkkommissiya. “Harbiy kommunizm” siyosati.

Farg‘ona vodiysida sovet hokimiyatiga qarshi qurolli harakatning boshlanishi, uning mohiyati, harakatlantiruvchi kuchlari, bosqichlari. Madaminbek, Ergash va boshqa qo‘rboshilar harakati.

Xiva xonligidagi ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy vaziyat. Xiva xonligining zaiflashuvi. Junaidxon. «YOsh xivaliklar» tashkiloti faoliyati. Sovetlar hokimiyati qizil armiyasining Junaidxonga qarshi yurishi. Xiva xonligining ag‘darilishi. Xorazm Xalq Sovet Respublikasining tuzilishi.

Buxoro amirligida ijtimoiy-siyosiy ahvol. «YOsh buxoroliklar» tashkiloti. Sovetlar hokimiyatining Buxoro amirli ichki ishlariga aralashuvi. Frunze qo‘mondonligidagi qizil armiyaning Buxoroga hujumi va amir Said Olimxon hokimiyatining mag‘lubiyati. Buxoro shahrining vayronqilinishi. Xalqning jabrlanishi. Buxoro Xalq Sovet Respublikasining tashkil etilishi. Sovetlar istibdodiga qarshi xalq qurolli harakatning davom etishi.

Sovet hokimiyatining O‘zbekistonda amalga oshirgan ijtimoiy-siyosiy, iqtisodiy siyosatining mustamlakachilik mohiyati

XX asr 20-yillarida ijtimoiy-siyosiy va iqtisodiy vaziyat. NEP siyosatining O‘zbekistonda amalga oshirilishi. Er-suv islohoti. "Qo‘shchi" uyushmasi. Er va suv solig‘i. Koope-ratsiyalar va shirkatlarning tuzilishi. N.To‘raqulov, S.Otaboev, I.Xidiraliyevlar faoliyati.

O‘rta Osiyoda milliy - davlat chegaralanishining o‘tkazilishi. Milliy chegaralanishning salbiy oqibatlari. O‘zbekiston SSRning tashkil topishi va uning SSSR tarkibiga kiritilishi. Aholining ijtimoiy tarkibi. Xalqning ma‘naviy qarashlari va intilishlaridan yiroq bo‘lgan ma‘muriy-buyruqbozlik tizimining qaror topishi.

Qoraqalpog‘istonning ijtimoiy-siyosiy va iqtisodiy ahvoli. Qoraqalpog‘iston muxtor jumhuriyatining tashkil topishi.

O‘zbekistonda sanoatlashtirish siyosati va amaliyoti. Agrar siyosat. 1925-1929 yillarda o‘tkazilgan yer-suv islohoti. Qishloq xo‘jaligini kolxozlashtirish siyosati va uning og‘ir oqibatlari. "Quloqlashtirish" siyosati va uning mudhish natijalari. Suv inshootlarining qurilishi va bunda o‘zbek xalqining mehnat jasorati. Katta Farg‘onakanalining qurilishi.

O‘zbekistonda 20-30-yillardagi madaniy hayot. Xalq maorifi. «Hujum» harakati. "Savodsizlikni tugatish" uchun kurash. Adabiyot va san‘at. Ilm-fan.

SSSRda ma‘muriy-buyruqbozlikka asoslangan totalitar tuzumning qaror topishi. YAKka hokimiyatchilikning kuchayishi. Respublika huquqlarining cheklanishi. Xalq bosib o‘tgan yo‘l – muvaffaqiyat va zafar, yo‘qotish va qurbonlar, bu tarixiy xotira ekanligi. "18 lar guruhi", "inog‘omovchilik", "qosimovchilik" guruhlarida haqida uydurma va haqiqat. Siyosiy qatag‘onlar va uning bosqichlari. Qatag‘on siyosati oqibatida xalqimiz boshiga tushgan og‘ir kulfatlar. A.Ikromov, F.Xo‘jaev va boshqa davlat, partiya arboblarning qatag‘onga uchrashi. O‘zbek ziyolilarining quvg‘in etilishi. Fitrat, Cho‘lpon, Abdulla Qodiriy, Usmon Nosir va boshqa ko‘plab ziyolilarning ayanchli taqdiri. Diniy tashkilotlar va ruhoniylarning ta‘qib etilishi. Inson huquqlarining poymol etilishi va uning fojiali oqibatlari. Mustaqillik yillarida qatag‘on qurbonlari xotirasini abadiylashtirilishi. Tarix fanida amalga oshirilgan tadqiqotlar.

Ikkinchi jahon urushi yillarida o‘zbek xalqining fashizm ustidan qozonilgan g‘alabaga qo‘shgan hissasi

Ikkinchi jahon urushining boshlanish sabablari. O‘zbekistonning urushgirdobiga tortilishi.

O‘zbekiston moddiy va ma‘naviy kuchlarining fashizmga qarshi kurashgasafarbar etilishi. Umumiy harbiy safarbarlik.

Respublikada xo‘jalik va ijtimoiy hayotning harbiy izga solinishi.

Mehnat safarbarligi. Frontga umumxalq yordami.

SSSRning g‘arbiy viloyatlaridan sanoat korxonalarini, o‘quv va ilmmaskanlari, madaniyat muassasalarining ko‘chirib keltirilishi, joylashtirilishi va ishga tushirilishi. Front va frontga yaqin hududlardan aholining ko‘chirilib keltirilishi, ularni qabul qilish, joylashtirishlari. O‘zbek oilalarining etim bolalarni farzandlikka olish harakati. YArador va bemor jangchilarni qabul qilish, sog‘lomlashtirish tadbirlari. Og‘ir va sinovli yillarda o‘zbek xalqining yuksak ma‘naviyat va bag‘rikenglik fazilatlarini namoyon etishi.

Urush yillarida O‘zbekiston sanoatining ahvoli. Farhod GESi qurilishi. Bekobod metallurgiya zavodining qurib, ishga tushirilishi.

Transport va aloqa tarmoqlarining faoliyati.

Urush yillarida ilm-fan va madaniyat. Adabiyot, tasviriy san’at. Teatr va musiqa san’ati.

O‘zbekiston jangchilarining frontda ko‘rsatgan jasoratlari.

Urush yillarida qrim-tatarlari, mesxeti turklari, chechenlar, qorachoylar va boshqa xalqlarning o‘z vatanidan badarg‘a qilinishi, ularning sharqqa, jumladan, O‘zbekistonga ko‘chirilishi. O‘zbek xalqining ularga ko‘rsatgan mehr-muruvvati.

Fashistlar Germaniyasi va YAponiyaning taslim bo‘lishi.

Fashizmni tor-mor etishda O‘zbekistonning munosib o‘rni. Urushning yakunlari va saboqlari.

O‘zbekistonda “Xotira va qadrlash kuni”ning nishonlanishi, uning mohiyati va ahamiyati.

Sovetlar davrida ma’muriy-buyruqbozlik tuzumining kuchayishi va inqirozi davrida O‘zbekiston (1946-1989 yy.)

Urushdan keyingi yillarda O‘zbekistonning iqtisodiy hayoti. Sanoat va transport. Angren, Olmaliq, Guliston, YAngier, Navoiy, Quvasoy, Taxiatosh va boshqa yangi sanoat shaharlarining vujudga kelishi.

Respublikamizning agrar xo‘jaligi. Qo‘riq va bo‘z erlarning o‘zlashtirilishi.

O‘zbekistondagi demografik jarayonlar xususiyatining e‘tiborga olinmaganligi oqibatlarini. “Soxta urbanizatsiyalashtirish”.

O‘zbekistonda 50-70-yillarda o‘tkazilgan iqtisodiy islohotlar va ularning samarasizligi. Rivojlanishda ekstensiv usulning hukmronligi. Iqtisodiyotning bir tomonlama, xom ashyo etishtirish tomon yo‘naltirilishi. Paxta yakkahokimligining oqibatlarini, ekologik holatning buzilishi. Agrar siyosatdagi nomutanosiblik. Orol fojiasi.

50-80-yillarda respublikaning madaniy hayoti. Ilm-fan. Adabiyot va san’at. Teatr jarayonining rivojlanishi. Ta’lim sohasidagi o‘zgarishlar. Oliy va o‘rta ma’lumotli mutaxassislarni tayyorlash.

Ma’naviy hayotda mafkuraviy cheklashlar, ma’muriy-buyruqbozlikning kuchayishi. O‘zbek xalqini o‘z milliy qadriyatlarini, ma’naviy merosidan begonalashtirish, o‘zbek tilini qo‘llash doirasining torayishi va uning kamsitilish hollari. Ijtimoiy fanlarning ahvoli. Adabiyot va san’atlarida, radio va televidenie, kino va teatr faoliyatida real hayotdancheinish hollari. Tashqi iqtisodiy va madaniy aloqalarning rivojlanishi.

SHarof Rashidov – davlat va jamoat arbobi.

80-yillarning o‘rtalarida SSSRning ijtimoiy-siyosiy, iqtisodiy, ma’naviy hayotida inqirozli vaziyatning yanada keskinlashuvi. «Qayta qurish» konsepsiyasi va uning cheklanganligi. Qayta qurish yillarida O‘zbekistondagi ijtimoiy-siyosiy hayot. Mustabid tuzumning iqtisodiyotni isloh qilish yo‘lidagi urinishi, uning barbod bo‘lishi sabablari.

Mustabid sovet tuzumining siyosiy, iqtisodiy, ijtimoiy tanazzulga yuz tutish omillari. Sobiq sovet davlati milliy siyosatining inqirozi va millatlararo munosabatlardagi ziddiyatlar. Farg‘ona fojiasi.

XX asrning so‘nggi choragida O‘zbekistonda ekologik vaziyatning yomonlashuvi va Orol fojeasi.

O‘zbekistonda siyosiy partiyalar, jamoat va boshqa nodavlat tashkilotlarining vujudga kelish jarayonlari.

O‘zbekiston mustaqillikka erishish ostonasida (1989-1991 yillar)

80-yillarning oxirlarida Islom Karimovning O‘zbekiston Kompartiyasi Markaziy qo‘mitasiga birinchi kotib etib saylanishi. Respublika ijtimoiy-siyosiy hayotida o‘zgarishlarning boshlanishi. Kadrlar siyosatida milliy manfaatlar ustuvorligining o‘zib borishi. «Paxta ishi»ning qayta ko‘rilishi va tarixiy adolatning tiklanishi. O‘zbekiston Respublikasi «Davlat tili haqida»gi Qonunning qabul qilinishi.

1990-yil fevralida O‘zbekiston Oliy Kengashiga o‘tkazilgan saylovlar. O‘zbekistonda Prezidentlik lavozimining ta‘sis etilishi. Islom Karimovning O‘zbekiston Respublikasi birinchi Prezidenti etib saylanishi. Mustaqillik Deklaratsiyasining qabul qilinishi va uning ahamiyati. 1989-1991 yillarda O‘zbekistondagi ijtimoiy-iqtisodiy ahvol va I.A.Karimov boshchiligidagi yangi rahbariyatning respublika manfaatlari yo‘lida amalga oshirgan sa‘y-harakatlari.

1991-yil avgust voqealari, markaziy davlatchilik tangligi va SSSRning tanazzulga yuz tutishi.

I.A.Karimovning «O‘zbekiston mustaqillik ostonasida» kitobi mazkur davrni o‘rganish uchun manba sifatida.

Mustaqil O‘zbekiston Respublikasining tashkil topishi va uning tarixiy ahamiyati. O‘zbekistonning o‘z istiqlol va taraqqiyot yo‘li.

Davlat mustaqilligi sari tashlangan qadamlar. O‘zbekistonning iqtisodiy mustaqillik va siyosiy suvereniteti uchun amaliy harakatlar. O‘zbekiston siyosiy tizimidagi o‘zgarishlar. O‘zbek tiliga davlat tili maqomining berilishi va uning tarixiy ahamiyati. O‘zbekiston Respublikasida Prezidentlik institutining joriy etilishi. I.A.Karimovning O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti etib saylanishi.

“Mustaqillik Deklaratsiyasi” ning qabul qilinishi. O‘zbekiston Davlat suverenitetining e‘lon qilinishi va uning tarixiy ahamiyati. Mustaqil taraqqiyotning dastlabki bosqichidagi muammolar. O‘zbekistonning o‘ziga xos taraqqiyot yo‘lini tanlashi. Taraqqiyotning “O‘zbek modeli” va uning o‘ziga xos xususiyatlari. O‘zbekistonning ijtimoiy-siyosiy rivojlanish strategiyasi: yangilanish va taraqqiyot yo‘li. O‘zbekistonning iqtisodiy mustaqilligini ta‘minlashga qaratilgan strategiya asoslari. O‘zbekiston mustaqilligining huquqiy asoslarini yaratilishi. Yangi Konstitutsiyaning qabul qilinishi.

O‘zbekistonda demokratik, fuqarolik jamiyati asoslarining shakllantirilishi, amalga oshirilgan siyosiy o‘zgarishlar

Milliy davlat tizimining barpo etilishi, boshqaruvda yangi usullarining shakllantirilishi, huquqni boshqarish organlarining yanada rivojlan-tirilishi. Mustaqil O‘zbekistonda hokimiyatlar bo‘linishi prinsipi. O‘zbekistonda ko‘ppartiyaviylik tizimining shakllanishi va uning ahamiyati. Siyosiy partiyalar faoliyatidagi xususiyatlar. O‘zbekistonda parlament tizimi va undagi islohotlar. O‘zbekistonda nodavlat, notijorat tashkilotlar va ularning siyosiy, ijtimoiy hamda iqtisodiy jarayonlarda tutgan o‘rni. O‘z-o‘zini boshqaruv organlarining faoliyati va ularning jamiyatni demokratlashtirishdagi o‘rni.

Mamlakatimizda demokratik islohotlarni yanada chuqurlashtirish va fuqarolik jamiyatini rivojlantirish konsepsiyasining mohiyati.

Iqtisodiy islohotlar, xususiy mulkchilikning shakllanishi. O‘zbekistonda bozor munosabatlarining rivojlanishi

O‘zbekiston Respublikasida bozor munosabatlarining shakllanishi, uning yo‘nalishlari, bosqichlari va xususiyatlari. O‘zbekiston Respublikasida bozor munosabatlariga o‘tishning huquqiy asoslarini yaratilishi. Iqtisodiy islohotlarning besh tamoyilini amalga oshirish mexanizmi. Bozor infratuzilmasining shakllanishi, qishloq xo‘jaligidagi islohotlar, uning vazifalari va yo‘nalishlari. Sanoat, avtomobilsozlik sohasini rivojlanishi. Makroiqtisodiyotni barqarorlashtirishga erishish.

Jahon moliyaviy inqirozini yuzaga kelish sabablari, oqibatlari va uni O‘zbekistonda bartaraf etish yo‘llari. Mamlakat iqtisodiyotini modernizatsiya va diversifikatsiya qilinishi, bank-moliya tizimini mustahkamlash. Erishilgan yangi marralar.

Kuchli ijtimoiy siyosat konsepsiyasining shakllanishi, bosqichlari va rivojlantirilishi. Nodavlat, notijorat tashkilotlarining ijtimoiy himoyani amalga oshirishdagi ishtiroki.

Mustaqillik yillarida O‘zbekistonning ma’naviy va madaniy taraqqiyoti. Ta’lim sohasida amalga oshirilgan islohotlar

Mustaqillik yillarida ma’naviy va ma’rifiy hayot. Milliy istiqlol g‘oyasi va mafkuraviy masalalar. Milliy urf-odatlar, qadriyatlar va an’alarning tiklanishi.

Mustaqillik yillarida buyuk ajdodlar va tarixiy shaxslargabo‘lgan e’tibor. O‘zbekiston Respublikasi Birinchi Prezidenti Islom Karimovning ajdodlar merosi va milliy qadriyatlarni tiklash borasidagi xizmati. Tarixiy shaharlar (Buxoro, Samarqand, Marg‘ilon, Qarshi, Toshkent, Xiva, SHahrisabz) yubileylarining jahon miqyosida keng nishonlanishi. Toshkent shahrining Islom madaniyati poytaxti deb e’lon qilinishi va uning ahamiyati. Madaniyat va san’at sohasining rivojlanishi. Xalqaro ko‘rik-tanlovlarning o‘tkazilishi. Milliy sport turlarining rivojlantirilishi. O‘zbekistonda millatlararo va dinlararo munosabatlardagi barqarorlikni ta’minlash borasidagi davlat siyosati.

Mustaqillik yillarida ilm-fanning rivojlanishi. Yangi jamiyat qurishda ta’lim va tarbiyaning roli. “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonun va “Kadrlar tayyorlash Milliy dasturi”ning qabul qilinishi. Dasturning maqsad va vazifalari, uni amalga oshirish mexanizmi va bosqichlari, uning natijalari.

Ta’lim tizimida yangi islohotlarning boshlanishi. Unda oliy ta’lim tizimini kelgusida kompleks rivojlantirish bo‘yicha belgilangan vazifalar. Mamlakatning ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyoti istiqbollari, jamiyat ehtiyojlari, ilm-fan, madaniyat, texnika va texnologiyalarning zamonaviy yutuqlaridan kelib chiqqan holda tubdan takomillashtirish yuzasidan belgilangan vazifalar.

Mustaqillik yillarida Qoraqalpog‘iston Respublikasi

Mustaqillik yillari Qoraqalpog‘iston Respublikasining iqtisodiy yangilanishi. Qoraqalpog‘iston Respublikasida qishloq xo‘jaligi sohasidagi o‘zgarishlar. Ma’naviy-madaniy sohadagi o‘zgarishlar. Qoraqalpog‘iston Respublikasi ta’lim tizimidagi islohotlar. Mustaqillik yillari Qoraqalpog‘iston Respublikasida ekologik ahvolni yaxshilash borasida davlat siyosati.

O‘zbekiston va jahon hamjamiyati

O‘zbekistonning tinchliksevar tashqi siyosati va uning jahon hamjamiyati tomonidan tan olinishi. O‘zbekistonning xalqaro tashkilotlar va xorijiy mamlakatlar bilan iqtisodiy-siyosiy aloqalarining yo‘lga qo‘yilishi. O‘zbekiston Respublikasining BMTga a‘zo bo‘lishi va jahon hamjamiyatidagi o‘ziga xos o‘rni. O‘zbekistonning MDHdagi o‘rni va mavqeini oshib borishi. O‘zbekistonning Markaziy Osiyo davlatlari bilan o‘zaro hamkorligi. O‘zbekistonning Evropa Ittifoqi mamlakatlari bilan istiqbolli hamkorliklari. O‘zbekistonning geosiyosiy va geoiqtisodiy o‘rni. Tashqi siyosiy faoliyat konsepsiyasi.

Markaziy Osiyoda xavfsizlik masalalari, terrorizm, giyohvandlik va odam savdosiga qarshi kurashda O‘zbekiston Respublikasining faoliyati. O‘zbekistonning SHHT bilan aloqalari. O‘zbekistonning Markaziy Osiyo, Mustaqil Davlatlar Hamdo‘stligi davlatlari bilan yangi strategik sherikchilik shartnomalarining imzolanishi. O‘zbekiston Respublikasining faol tashqi siyosatini yangi bosqichi. O‘zbekistonning mintaqada tinchlik va barqarorlikni ta’minlash borasidagi olib borgan siyosati.

2017-2021 yillarda O‘zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishi bo‘yicha Harakatlar strategiyasining qabul qilinishi va uning ahamiyati.

2017-2021 yillarda O‘zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishlari bo‘yicha Harakatlar strategiyasida davlat va jamiyat qurilishi tizimini takomillashtirishning ustuvor yo‘nalishlarini belgilanishi. Harakatlar strategiyasida qonun ustuvorligini ta’minlash va sud-huquq tizimini yanada isloh qilishning ustuvor yo‘nalishi. Harakatlar strategiyasida iqtisodiyotni rivojlantirish va liberallashtirishning ustuvor yo‘nalishlari. Harakatlar strategiyasida ijtimoiy sohani rivojlantirishning ustuvor yo‘nalishlari. Harakatlar strategiyasida xavfsizlik, millatlararo totuvlik va diniy

bag'rikenglikni ta'minlash hamda chuqur o'ylangan, o'zaro manfaatli va amaliy tashqi siyosat sohasidagi ustuvor yo'nalishlarni belgilanishi.

2022-2026 yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi.

Inson qadrini yuksaltirish va erkin fuqarolik jamiyatini yanada rivojlantirish orqali xalqparvar davlat barpo etish. Mamlakatimizda adolat va qonun ustuvorligi tamoyillarini taraqqiyotning eng asosiy va zarur shartiga aylantirish. Milliy iqtisodiyotni jadal rivojlantirish va yuqori o'sish sur'atlarini ta'minlash. Adolatli ijtimoiy siyosat yuritish, inson kapitalini rivojlantirish. Ma'naviy taraqqiyotni ta'minlash va sohani yangi bosqichga olib chiqish. Milliy manfaatlardan kelib chiqqan holda umumbashariy muammolarga yondashish; mamlakatimiz xavfsizligi va mudofaa salohiyatini kuchaytirish, ochiq, pragmatik va faol tashqi siyosat olib borish.

O'zbekiston-2030 strategiyasi

Har bir insonga o'z salohiyatini ro'yobga chiqarishi uchun munosib sharoitlarni yaratish. Barqaror iqtisodiy o'sish orqali aholi farovonligini ta'minlash. Suv resurslarini tejash va atrof muhitni muhofaza qilish. Qonun ustuvorligini ta'minlash, xalq xizmatidagi davlat boshqaruvini tashkil etish, "xavfsiz va tinchliksevar davlat" tamoyiliga asoslangan siyosatni izchil davom ettirish.

IMTIHONGA TAYYORGARLIK KO'RISH VAQTI

Umumiy vaqt – 30 daqiqa

1-savol uchun – 10 daqiqa

2-savol uchun – 10 daqiqa

3-savol uchun – 10 daqiqa

BAHOLASH MEZONLARI

Ball	Baho	Doktorantning bilim darajasi
86-100	A'lo	.O'zbekiston tarixi fani metodologiyasining asosiy qonun-qoidalari hamda siyosiy fanlarning jamiyat taraqqiyotidagi ahamiyati to'g'risida aniq bilimga ega bo'lish va to'liq xulosa chiqarish. Fanning bilish konsepsiyalari to'g'risida ijodiy fikrlay olish. O'zbekiston tarixi fani metodologiyasi to'g'risida mustaqil mushohada yurita olish. Nazariy bilimni amaliyotda qo'llay bilish. Mavzularning mazmun va mohiyatini to'liq tushunish va ularni bayon qilib berish hamda to'liq tasavvurga ega bo'lish.
71-85	Yaxshi	O'zbekiston tarixi to'g'risida mustaqil mushohada yurita olish. Nazariy bilimni amaliyotda qo'llay olish. Mavzularning mazmun va mohiyatini to'liq tushunish va ularni bayon qilib berish hamda to'liq tasavvurga ega bo'lish.
56-70	Qoniqarli	Mavzularning mohiyatini tushunish va ularni bayon qilib berish hamda tasavvurga ega bo'lish.
0-54	Qoniqarsiz	Aniq tasavvurga ega bo'lmaslik.

TAVSIYA ETILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti asarlari

1. Mirziyoev SH.M. Milliy taraqqiyot yo‘limizni qat’iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko‘taramiz. T.1. – Toshkent: O‘zbekiston, 2017.
2. Mirziyoev SH.M. Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob xalqimiz bilan quramiz. –T.: O‘zbekiston, 2017.
3. Mirziyoev SH.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta‘minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganligining 24 yilligiga bag‘ishlangan tantanali marosimidagi ma‘ruzasi. –Toshkent: O‘zbekiston, 2017.
4. Mirziyoev SH.M. Erkin va farovon, demokratik O‘zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. –Toshkent: O‘zbekiston, 2017.
5. Mirziyoev SH.M. Niyati ulug‘ xalqning – ishi ham ulug‘, hayoti yorug‘ va kelajagi farovon bo‘ladi. T.3. –Toshkent: O‘zbekiston, 2019.
6. Mirziyoev SH.M. Yangi O‘zbekiston Strategiyasi. –Toshkent: O‘zbekiston, 2021.
7. Karimov I.A. O‘zbekiston: milliy istiqlol, iqtisod, siyosat, mafkura. Toshkent: O‘zbekiston, T.1. 1996.
8. Karimov I.A. Havfsizlik va tinchlik uchun kurashmoq kerak. – Toshkent: O‘zbekiston. T.10. 2002.
9. Karimov I.A. Yuksak ma‘naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma‘naviyat, 2008.
10. Karimov I.A. O‘zbekiston mustaqillikka erishish ostonasida. – Toshkent: O‘zbekiston. 2011.
11. Karimov I.A. Tarixiy xotira va inson omili – buyuk kelajagimiz garovidir. Xalq so‘zi. 2012, 10 may.

Darslik va o‘quv qo‘llanmalar

1. O‘zbekiston tarixi. Birinchi qism. Mas’ul muh. A.S.Sagdullaev. Oliy o‘quv yurtlari tarix fakulteti talabalari uchun darslik. T.: Fan, 2018.
2. O‘zbekistonning yangi tarixi. Birinchi kitob. Turkiston chor Rossiyasimustamlakachiligi davrida. - T.: SHarq, 2000.
3. O‘zbekistonning yangi tarixi. Ikkinchi kitob. O‘zbekiston sovet mustamlakachiligi davrida. - T.: SHarq, 2000.
4. O‘zbekistonning yangi tarixi. Uchinchi kitob. Mustaqil O‘zbekiston tarixi. - T.: SHarq, 2000.
5. Murtazaeva R.X. va boshqalar. O‘zbekiston tarixi. O‘quv qo‘llanma. - T.: Akademiya, 2010.
6. Murtazaeva R.X. O‘zbekistonda millatlararo munosabatlar va bag‘rikenglik. O‘quv qo‘llanma - T.: Universitet, 2007.
7. Sa’dullaev A. Qadimgi O‘rta Osiyo tarixi. O‘quv qo‘llanma. -T.: Universitet, 2004.
8. Sa’dullaev A. va boshqalar. O‘zbekiston tarixi: davlat va jamiyat taraqqiyoti. O‘quv qo‘llanma. - T.: Akademiya, 2000.
9. Eshov B.J. Qadimgi O‘rta Osiyo shaharlari tarixi. Darslik. -T.: Fan va texnologiya, 2008.
10. Eshov B.J. O‘zbekiston davlatchiligi tarixi. O‘quv qo‘llanma. - T.:Ma‘rifat, 2012.
11. Eshov B.J., Odilov A.A. O‘zbekiston tarixi I-jild. Darslik. - T.: YAngi asr avlodi, 2014.
12. O‘zbekiston tarixi. II-jild. Mualliflik jamoasi. - T.: YAngi asr avlodi, 2015.
13. O‘zbekiston tarixi. I-jild. Mualliflik jamoasi. - T.: Fan, 2018.

Qo‘shimcha adabiyotlar

1. Abdurazzoq Samarqandiy. Matla us-sa‘dayn va majmua ul bahrayn. - T.: Fan, 2008.
2. Abduxoliq Abdurasul o‘g‘li. CHin va Mochin. - Toshkent: Fan, 2006-160 b.
3. Abu Bakr ibn Jafar Narshaxiy. Buxoro tarixi.- T.: Kamalak, 1995.
4. Abu Nasr Farobiy. Fozil odamlar shahri. - T., 1993.
5. Abulg‘ozi. SHajarai turk. - T.: CHO‘lpon, 1990.
6. Abdullaev M. O‘rta Osiyodagi maxsus posyolkalar tizimi va surgun qilingan quloqlar taqdiri. (1930-1954-yillar).-Toshkent. Akademnashr, 2018.-346 b.
7. Askarov A. Eng qadimgi shahar. - T., 2001.
8. At-Termiziy. Sahihi Termiziy. Tanlangan hadislar. - T., 1993.
9. Ahmad YAssaviy. Devoni Hikmat.-T., 1992.
10. Ahmad al-Farg‘oniy. Astronomiya ilmi asoslari.-T., 1998.
11. Ahmad ibn Mahmud Buxoriy. Tarixi Mullozoda / So‘z boshi, fors tilidan tarjima, izohlar mualliflari SH.Vohidov, B.Aminov. - Toshkent, YAngi asr avlodi, 2009.
12. AxmedovA. Ulug‘bek Muhammad Tarag‘ay (1394-1449). - T., 1994.
13. Axmedov B.A. O‘zbek ulusi. - T.: Meros, 1991.
14. Axmedov.B.A. Tarixdan saboqlar. – T.: O‘qituvchi, 1994
15. Axmedov B.A. Amir Temur. - T., 1995.
16. Axmedov.B.A. Amir Temurni yod etib. - T., 1996.
17. Axmedov.B.A., Mukminova R., Pugachenkova G. Amir Temur. - T., 1999.
18. Axmedov B.A. O‘zbekiston tarixi manbalari. - T.:O‘qituvchi, 2001.
19. Bobobekov X.N. Qo‘qon tarixi. - T., 1996.
20. Bobobekov X.N. Po‘latxon qo‘zg‘oloni. - T., 1996.
21. Bunyodov Z.M. Anushtegin-Xorazmshohlar davlati. - T., 1998.
22. Bo‘riev O., Vahobova B. Yozma manbalar al-Farg‘oniy haqida. - T., 1998.
23. Bo‘riev O. Xorazmshohlar-Temuriylar. - T., 1999.
24. Bo‘riev O., Toshev N. Jaloliddin Manguberdi. - T., 1999.
25. Bo‘riev O. Temuriylar davri yozma manbalarida Markaziy Osiyo. - T., 1997.
26. Gasprinskiy I. Hayot va mamot masalasi. - Toshkent: Ma‘naviyat, 2006.
27. Gulbadanbegim. Humoyunnoma. - T., 1998.
28. Dadaboev H. Amir Temurning harbiy mahorati. - T., 1996.
29. Jabborov I. Buyuk Xorazmshohlar davlati. - T.: 1999.
30. Jabborov I. O‘zbeklar. - Toshkent: SHarq, 2008.
31. Jo‘raev Z.M. Masalieva O. Jangnomalar – tarixiy manba sifatida. Alisher Navoiy nomidagi O‘zbekiston Milliy kutubxonasi nashriyoti T. 2013 yil.
32. Jo‘raev Z.M. Masalieva O. Zarkentdagi avliyo ota. Islom universiteti nashriyoti. Ilmiy-ma‘rifiy nashr. Toshkent.2015.
33. Ziyodov SH. Al-Moturudiy hayoti va merosi. - T., 2000
34. Ziyoev H.Z. Turkistonda Rossiya tajovuzi va hukmronligiga qarshi kurash. - T., 1998.
35. Ziyoev H. O‘zbekistonning mustaqillik uchun kurashlari tarixidan. - T., 2000.
36. Ziyoev H.Z. Tarix – o‘tmish va kelajak ko‘zgusi. - T., 2000.
37. Ziyoev H.Z. Buyuk Amir Temur saltanati va uning taqdiri. - Toshkent: Ma‘naviyat, 2008.
38. Imom al-Buxoriy hayoti. - T., 1998.
39. Irgashev F.R., Abduraximova N.A., Suguralieva F.U. Turkistonda mustamlaka moliya-xo‘jalik idoralari tizimi. - Toshkent: Akademiya, 2008.
40. Irgashev F.R., Abduraximova N.A. Mustamlakachilik va Turkistonning ijtimoiy-iqtisodiy ahvoli. - Toshkent: Akademiya, 2005.
41. Ibn Arabshoh. Amir Temur tarixi. - T.: Mehnat, 1992.
42. Ismoilova J. Farg‘ona vodiysida milliy ozodlik kurashlari. - T., 2003.
43. Kabirov A., Sagdullaev A.S. O‘rta Osiyo arxeologiyasi.- T., 1990.

44. Komilov O. O‘zbekistonda sug‘orish tizimi rivojlanishi: yutuq, muammo, va oqibatlar (1951-1990). – Toshkent.Akademnashr, 2016.-336 b.
45. Lyusen Keren. Amir Temur saltanati.-T., 1999.
46. B.Marg‘ininoy. Al-Hidoya. - T., 2001.
47. Mavlonov O‘. Markaziy Osiyoning qadimgi yo‘llari. - T., 2008.
48. Masaliyeva O. XX asr ingliz-amerika tarixshunosligida Buxoro, Xiva va Qo‘qon xonliklari tarixi. Alisher Navoiy nomidagi O‘zbekiston Milliy kutubxonasi nashriyoti. T.2011.
49. Maxmudov T. «Avesto» haqida. - T.: SHarq, 2000.
50. Ma‘naviyat yulduzlari. -T., 2001.
51. Mirzo Ulug‘bek. To‘rt ulus tarixi.- T., 1994.
52. Musaev N.U. O‘rta Osiyoda dehqonchilik madaniyati va agrar munosabatlar tarixidan (Tosh davri oxiridan - XX asr boshlariga qadar). - Toshkent: Fan, 2005.
53. Muxammad ibn Nadjib Bakran. Djaxan-name (Kniga o mire.)
54. Muhammadiyor ibn Arab Qatag‘an. Musaxxir al-bilod. / Fors tilidan tarjima, izohlar mualliflari I.Bekjonov, D.Sangirova. - Toshkent, Yangi asr avlodi, 2009.
55. Mustabid tuzumning O‘zbekiston milliy boyliklarini talash siyosati: tarix shohidligi va saboqlari. Ma‘ul muharrir D.A.Alimova. - T., 2000.
56. Muhammadjonov A. Temur va temuriylar saltanati. - T., 1994.
57. Nasaviy. Siyrat as-Sulton Jaloliddin Mangburni. - T., 1999.
58. Nizomulmulk. Siyosatnoma. - T.: Adolat, 1997.
59. Nizomiddin SHomiy. Zafarnoma. - T.: O‘zbekiston, 1996.
60. NuriddinovM. Boburiylarsulolasi. - T., 1994.
61. Pardaev A. Davlat va davlatchilik g‘oyasi. - Toshkent: Fan, 2007.
62. Pidaev SH. Sirli kushonlar saltanati.- T., 1990.
63. Raxmonov N. Turk xoqonligi. - T., 1993.
64. Rtveladze E.V., Saidov A.X., Abdullaev E.V. Qadimgi O‘zbekiston sivilizatsiyasi: davlatchilik va huquq tarixidan lavhalar. - T., 2001.
65. Rui Gonsalesde Klavixo. Samarqanddagi Amir Temur saroyiga sayohat kundaligi (1403-1406 yillar) //San‘at. - T., 1989. - №1-10.
66. Saidqulov T. O‘rta Osiyo xalqlari tarixshunosligidan lavhalar. - T., 1993.
67. Sagdullaev A.S. Qadimgi O‘zbekiston ilk yozma manbalarda. - T., 1996.
68. Samarqand shahrining umumbashariy madaniy taraqqiyot tarixida tutgan o‘rni. Samarqand shahrining 2750 yillik yubeleyiga bag‘ishlangan xalqaro ilmiy simpozium materiallari.-Samarqand-Toshkent, 2007.
69. Sulaymonova F. SHarq va g‘arb. - T.: Fan, 1991.
70. Temur tuzuklari. (I.Karimovning kirish so‘zi: “Milliy davlatchiligimiz tarixining mumtoz namunasi”). -T.: O‘zbekiston, 2014.
71. Temur va Ulug‘bek davri tarixi. - T., 1996.
72. Usmonov O., Madrahimov A. Kamoliddin Behzod. - T., 2000.
73. Fayziev T. Temuriy malikalar. - T., 1994.
74. Fayziev T. Mirzo Ulug‘bek avlodlari. - T., 1994.
75. Fayziev T. Temuriylar shajarasi. - T.,Yozuvchi, 1995.
76. Xoliqova R. Rossiya-Buxoro: tarix chorrahasida. - T., 2005.
77. SHamsuddinov R. O‘zbekistonda sovetlarning quloqlashtirish siyosati va uning fojeali oqibatlari. - T., 2001.
78. SHarafiddin Ali Yazdiy. Zafarnoma. - T.: SHarq, 1997.
79. SHoniyoov K. Qang‘ davlati va qang‘lilar. - T., 1990.
80. SHoniyoov K. O‘zbek xalqining shakllanish jarayoni. - T., 2001.
81. Eshov B. Sivilizatsiya tizimida ilk shaharlar. - T., 2004.
82. Eshov B. Qadimgi O‘rta Osiyo shaharlari tarixi. - T., 2005.
83. Yusuf Xos Xojib. Qutadg‘u bilig.-T.: Yulduzcha, 1990.

84. G'afurov SH.S. Tarix va taqdir: Rossiya imperiyasidan Turkistonga ko'chirilganlar. - T., 2006.
85. Hikmatov F.H., SHojalilov SH.J., Aytboev D.P. Ahmad Farg'oniy suv ilmi yoxud "Miqyos an-Nil" ta'rifi. - T., 2000.
86. Hofiz Tanish Buxoriy. Abdullanoma. I-II jild. - T.: SHarq, 1999-2000.
87. Xoliqulova X. Mustaqillik yillarida O'zbekistonda imkoniyati cheklangan shaxslarni himoya qilish siyosati. –Toshkent: Mumtoz so'z, 2017.
88. Umarov SH. Burxoniddin Marg'inoniy. - T.: Mavarounnahr.Tafakkur, 2010.
89. Qobilov N. Abu Nasr Forobiy. - T.: Tafakkur, 2010.
90. Jo'raev O., Muhiddinov A. Mahmud Zamaxshariy. - T.: Movarounnahr. Tafakkur, 2010.
91. Firdavsiy. SHohnoma. SHayx Muhammad Yusuf. Ixtiloflar, sabablar, yechimlar. - T.: SHarq, 2011.
92. O'zbekistonda intellektual meros tarixiga oid manbalar (XIX–XX asr boshlari). Toshkent, Adabiyot uchqunlari. 2018.

Xorijiy adabiyotlar:

1. Architekturfuhrer Taschkent. Hg. Phillip Meuser. - Berlin: DOM publishers, 2012.
2. Brower, Daniel *Turkestan and the Fate of the Russian Empire*. - London, 2003.
3. Culture in Mind, Mind in Culture. - Chung-Ang: Institute of Philosophical Studies, 2004.
4. Dani, A.H. and V.M. Masson eds. *UNESCO History of Civilizations of Central Asia* (Paris: UNESCO), 1992.
5. Die Usbekistan-Deutschen im Kulturdialog. - Tashkent: Norma, 2012.
6. Ferghana Valley: the Heart of Central Asia. Ed. by S.Fr. Starr. - New-York: M.E. Sharpe, 2011.
7. Hildinger, Erik. *Warriors of the Steppe: A Military History of Central Asia, 500 BC. to 1700 AD*. - Cambridge: Da Capo, 2001.
8. O'Brien, Patrick K. (General Editor). *Oxford Atlas of World History*. - New York: Oxford University Press, 2005.
9. Olcott, Martha Brill. *Central Asia's New States: Independence, Foreign policy, and Regional security*. - Washington, D.C.: United States Institute of Peace Press, 1996.
10. Sinor, Denis *The Cambridge History of Early Inner Asia*. - Cambridge, 1990.
11. Soucek Svat. *A History of Inner Asia*. Cambridge: Cambridge University Press, 2000.
12. Spiritual values and social progress. - Washington D.C., R.V.P., 2000.
13. Usbekistan durch raum und zeit. Der sozio-kulturelle Almanach. -Tashkent, 2011
14. Zeugen der Stalinschen Repressionen in Taschkent : Architektur und Menschen. - Tashkent: Yangi nashr, 2011. – 91 s.

Elektron resurslar:

1. [www. ziyonet.uz](http://www.ziyonet.uz).
2. www. edu.uz.
3. www. google.uz.
4. www. fvat.uz.
5. www. turklib.uz.
6. www. mirknig.ru

07.00.01 – O‘zbekiston tarixi mutaxassisligi bo‘yicha tayanch doktorantura, doktorantura hamda mustaqil izlanuvchilarni kirish imtixonlari uchun “O‘zbekiston tarixi” fanidan imtixon savollari majmuasi

1. O‘zbekiston tarixining nazariy-metodologik asoslari.
2. O‘rta Osiyo xalqlari tarixini mustaqillik yillarida yangicha davrlashtirish masalalari.
3. O‘rta Osiyo tarixida qadimgi davr tarixini davrlashtirish va uning asosiy xususiyatlari.
4. O‘rta Osiyo mezolit davrida. Ibtidoiy xo‘jalikdagi o‘zgarishlar. O‘rta Osiyoda urug‘chilik jamoasi.
5. O‘zbekistonda neolit davri yodgorliklari.
6. O‘rta Osiyoda bronza davri. Makonlar va moddiy madaniyat.
7. “Avesto”. Zardo‘shiylik ta‘limoti va uning jahon sivilizatsiyasida tutgan o‘rni.
8. O‘rta Osiyoda ilk shahar madaniyatining paydo bo‘lishi.
9. O‘rta Osiyoda ilk davlat tuzilmalarining shakllanishi, shart-sharoitlari va omillari.
10. Ahamoniylarning O‘rta Osiyoni bosib olishi.
11. Aleksandr Makedonskiyning O‘rta Osiyoga harbiy yurishlari va O‘rta Osiyoda ellin-makedon davlatlarining tashkil topishi. Ellin madaniyatining o‘ziga xos xususiyatlari va uning O‘rta Osiyoga yoyilishi.
12. So‘g‘diyona va Baqtriya Salavkiylar hukmronligi davrida.
13. Yunon-Baqtriya davlati. Yuechji qabilalarining O‘rta Osiyoga kirib kelishi.
14. Kushonlar davrida ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy hayot.
15. Qadimgi yozuvlar.
16. Buyuk ipak yo‘lining shakllanishi va rivojlanishi. Xalqaro munosabatlar.
17. Ilk o‘rta asrlarda Xioniylar va Kidariylar.
18. Eftaliylar davlati. Ijtimoiy-iqtisodiy hayot. Yerga egalik munosabatlarining shakllanishi.
19. Turk hoqonligi davrida O‘rta Osiyo.
20. Arab xalifaligining O‘rta Osiyoda yurg‘izgan siyosati. Arab xalifaligi hukmronligiga qarshi xalq-ozodlik kurashlari. Muqanna qo‘zg‘oloni, Abu Muslim harakati.
21. Toxiriylar hukmronligi davrida Movarounnahr va Xuroson.
22. Somoniylar davlati, ijtimoiy-siyosiy jarayonlar. Somoniylar davrida davlat boshqaruvi.
23. Movarounnahrda Qoraxoniylar hukmronligining o‘rnatilishi.
24. Saljuqiylar davlati. Sulton Sanjar faoliyati.
25. XII-XV asrlarda O‘rta Osiyoda etnik jarayonlar va o‘zbek adabiy tilining shakllanishi.
26. IX-XII asrlarda O‘rta Osiyo madaniy yuksalishini ta‘minlagan omillar. Ilm –fan rivojlanishi.
27. Islom dini ta‘limotini rivojlanishida O‘rta Osiyolik allomalarning qo‘shgan xissasi.
28. Xorazmshohlar davlatida boshqaruv va siyosiy tizim.
29. Xorazmshohlar davlatining mo‘g‘ullar istilosi arafasidagi diplomatik aloqalari.
30. O‘rta Osiyoga mo‘g‘ullar bosqini. CHig‘atoy ulusining tashkil topishi.
31. Jaloliddin Manguberding siyosiy faoliyati.
32. Xorazm Ma‘mun Akademiyasi. Mustaqillik yillari Ma‘mun Akademiyasining qayta tiklanishi.
33. O‘rta Osiyolik allomalarning g‘arb olami ilmiga ta‘siri.
34. XIV asrning ikkinchi yarmida Movarounnaxrdagi siyosiy vaziyat. Amir Temurning hokimiyat tepasiga kelishi.
35. Amir Temurning harbiy yurishlari. Imperiyaning tashkil topishi.
36. Temur tuzuklari. Amir Temur davlatining tuzilishi va uning o‘ziga xos xususiyatlari. Qonunchilik tizimining barpo etilishi va uning davlat boshqaruvidagi o‘rni.

37. Amir Temur davlatida ilm-fan rivoji. Amir Temur davri tarixnavisligi. Amir Temur va temuriylar hukmronligi davrida diplomatik aloqalar.
38. Xalil Sulton Mirzoning hokimiyat tepasiga kelishi va uning davlat boshqaruvi.
39. Mirzo Ulug‘bekning hokimiyat tepasiga kelishi, uning ilmiy qarashlari va Samarqanddagi ilmiy izdoshlari.
40. Alisher Navoiy – buyuk davlat arbobi va madaniyat homiysi, uning tarix ilmiga qo‘shgan xissasi.
41. XIX asr o‘rtalarida o‘zbek xonliklarining ijtimoiy-siyosiy ahvoli va o‘zaro munosabatlari.
42. Movarounnaxr va Xuroson SHayboniylar hukmronligi davrida. Ijtimoiy - iqtisodiy, siyosiy va xalqaro munosabatlar.
43. Muhammad SHaybonixonning Eron shohi bilan munosabatlari.
44. SHayboniylar davlati Abdullaxon II davrida.
45. Ashtarxoniyarning hokimiyat tepasiga kelishi. Imomqulixon. Eron bilan munosabatlar.
46. Ashtarxoniyalar davrida madaniy hayot.
47. Buxoro amirligining tashkil topishi. Amir Xaydar. Buxoro amirligi va Qo‘qon xonligi o‘rtasidagi munosabat.
48. Abulg‘ozixon hukmronligi davrida Xiva xonligi. XVIII-XIX asrda Qo‘qon xonligida madaniy hayot.
49. O‘rta osiyoning Rossiya imperiyasi tomonidan bosib olinishining asosiy sabablari. O‘rta Osiyo masalasida Angliya va Rossiya o‘rtasidagi raqobat.
50. Rossiya imperiyasi qo‘shinlari tomonidan Toshkentning bosib olishi.
51. Rossiya imperiyasiga qarshi Jizzax, O‘ratepa janglari. Buxoro amirligining Rossiya imperiyasi vassaliga aylantirilishi.
52. Rossiya imperiyasi qo‘shinlarining Qo‘qon xonligi hududlariga hujumi. Qo‘qon xonligining bosib olinishi va xonlikning tugatilishi.
53. Turkiston general-gubernatorligining tashkil topishi. 1886-yil “Turkiston o‘lkasini boshqarish haqidagi nizom” va ma‘muriyatchilikning kuchayishi.
54. Xiva xonligini Rossiya imperiyasi tomonidan istilo qilinishi. Gandimiyon shartnomasi.
55. Xiva xonligi Rossiya imperiyasi zulmi ostida.
56. Rossiya imperiyasining Turkistonda agrar siyosati va unga qarshi xalq g‘alayonlari.
57. Rossiya imperiyasining Turkistonda mustamlaka siyosati.
58. O‘rta Osiyoda rus-tuzem maktablarining tashkil etilishi. Milliy maorifga munosabat.
59. Rossiya imperiyasining O‘rta Osiyoda maorif, fan va madaniyat sohasidagi mustamlakachilik siyosati.
60. Rossiya imperiyasining O‘rta Osiyoga aholini ko‘chirish siyosati va uning oqibatlari.
61. Rossiya imperiyasi hukmronligi davrida Turkistonda soliq va majburiyatlar. Rossiya imperiyasi hukmronligi yillarida Turkistonda mahfiy siyosiy politsiyaning tashkil etilishi va uning vazifalari.
62. 1892-yildagi Toshkent qo‘zg‘olonning kelib chiqish sabablari va uning bostirilishi.
63. Rossiya imperiyasining mustamlaka siyosatiga qarshi ko‘tarilgan Andijon (Dukchi Eshon) qo‘zg‘oloni va uning oqibatlari.
64. XX asr boshlarida Turkiston. Ijtimoiy-iqtisodiy vaziyatning og‘irlashishi.
65. XIX asr ikkinchi yarmi va XX asr boshlarida Qoraqalpog‘iston.
66. 1916-yildagi milliy ozodlik harakati va uning tarixiy ahamiyati.
67. XX asr boshlarida Turkistonda ijtimoiy-siyosiy ahvol. Jadidchilik g‘oyasi. Ismoil G‘aspirali. Turkiston o‘lkasida jadid maktablari.

68. Ubaydulla Asadullaxo'jaev va Munavvar qorining Turkiston jadidchilik harakatidagi roli. Jadidchilik harakatida ta'lim va tarbiya masalalari.
69. Turkistonda jadid matbuoti tarixi.
70. 1917-yil fevral inqilobi va uning Turkistonga ta'siri.
71. 1917-yil oktyabr davlat to'ntarishi va sovet hokimiyatining o'rnatilishi.
72. Turkiston Muhtoriyatining tashkil etilishi. Muhtoriyatdagi siyosiy vaziyat va uning tugatilishi.
73. Turkistonda sovet hokimiyatiga qarshi qurolli harakatning kuchayishi.
74. TASSRning tashkil topishi va uning ahamiyati.
75. Sovet hokimiyati tomonidan 1921-1922, 1925-1929-yillarda amalga oshirilgan yer-suv islohotlari, uning O'zbekistondagi natijalari.
76. Xiva xonligi va Buxoro amirligining qizil armiya tomonidan tugatilishi. XXSR va BXSRRning tashkil topishi. Respublikalarda ijtimoiy-iqtisodiy, madaniy o'zgarishlar.
77. O'rta Osiyoda milliy-hududiy chegaralanishning o'tkazilishi va uning oqibatlari. O'zSSRning tashkil topishi.
78. Yangi iqtisodiy siyosat (NEP). Iqtisodiy hayotda yangi o'zgarishlarining paydo bo'lishi.
79. O'zbekistonda sovet davlatining quloqlashtirish siyosati va uning oqibatlari.
80. XX asr 20-40-yillarida O'zbekistonning markazlashgan xalq xo'jaligi tizimiga kiritilishi va uning oqibatlari
81. Sovet davlatining O'zbekistondagi iqtisodiy siyosati. O'zbekiston tabiiy boyliklarining markaz manfaatlariga bo'ysundirilishi.
82. XX asr 20-30-yillarida O'zbekistonning xalqaro aloqalari.
83. Fayzulla Xo'jaevning hayoti va faoliyati.
84. Usmon Yusupovning hayoti va faoliyati.
85. 1925-1941-yillarda O'zbekistonda milliy siyosat, ta'lim, fan va madaniyatning sovet mafkurasiga bo'sundirilishi va uning oqibatlari.
86. Sovet davlati ma'muriy-buyruqbozlik tuzumining milliy tarixga munosabati. Tarixiy jarayonlarga biryoqlamaliklarning kuchayishi.
87. O'zbekiston Milliy universitetining tashkil topishi va uning tarixiy ildizlari.
88. Ma'muriy-buyruqbozlik tuzumining shakllanishi. Siyosiy qatag'onliklarning kuchayishi (1941-1945 yy).
89. XX asr 30-60 yillarida o'zbek teatr va kino san'ati.
90. XX asr 40-80 yillarida Qoraqalpog'iston.
91. XX asrning 20-yillari ikkinchi yarmi va 30-yillarda Qoraqalpog'iston.
92. Ikkinchi jahon urushi yillarida O'zbekistonlik jangchilarning fashizmni tor-mor etishdagi jasoratlari. Ikkinchi jahon urushi yillarida O'zbekiston sanoati va qishloq xo'jaligi, o'zbek xalqining fidokorona mehnati.
93. Ikkinchi jahon urushi yillarida O'zbekistonda fan, maorif va madaniyat.
94. Ikkinchi jahon urushidan keyingi yillarda xalq xo'jaligini tiklashdagi qiyinchiliklar.
95. Ikkinchi jahon urushidan keyingi yillarda siyosiy qatag'onlarning yangi davrining boshlanishi.
96. XX asr 60-yillarida O'zbekiston madaniy-ma'naviy hayotiga "rivojlangan sotsializm" g'oyalarning singdirilishi va uning oqibatlari.
97. XX asr 50-70-yillarida O'zbekistonda fan va madaniyat.
98. O'zbekistonda 1950-1990-yillarda milliy adabiyot.
99. XX asr 80-90-yillarida O'zbekistonda fan va madaniyat ahvoli. Ziyolilarga nisbatan ta'qibning kuchayishi.
100. XX asr 70-80-yillarida agrar tanglikning kuchayishi. Paxta yakka hokimligi va uning salbiy oqibatilari. O'zbekiston "qayta qurish" yillarida.
101. O'zbekistonda ekologik vaziyatning og'irlashishi. Orol fojeasi va uning oqibatlari.

102. O‘zbek tiliga Davlat tili maqomining berilishi va uning tarixiy, siyosiy, ma’naviy ahamiyati. “O‘zbekiston Respublikasining Davlat mustaqilligi asoslari to‘g‘risida”gi Qonun va uning ahamiyati.
103. Islom Karimov – mustaqil O‘zbekiston Respublikasining Birinchi Prezidenti.
104. O‘zbekiston Respublikasi siyosiy tizimining shakllanishi. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasining qabul qilinishi va uning siyosiy, ma’naviy-ma’rifiy ahamiyati.
105. Mustaqil O‘zbekistonda milliy va diniy qadriyatlarning qayta tiklanishi va uning xalq tomonidan e’tirof etilishi.
106. O‘zbekiston Respublikasida millatlararo barqarorlik va diniy bag‘rikenglikning o‘rnatilishi.
107. O‘zbekistonning o‘z taraqqiyot yo‘li. “O‘zbek modeli”.
108. O‘zbekistonning o‘z taraqqiyot yo‘li tushunchasining milliy-tarixiy, ijtimoiy-madaniy negizlari.
109. Tarixiy xotirani uyg‘otish, o‘tmishdan saboq chiqarish va o‘zlikni anglash mezonini bo‘lish. Adolat va haqiqat, erkinlik va mustaqillik g‘oyalarining vatan tarixida aks etishi.
110. Amir Temurning ijtimoiy-siyosiy qarashlari, davlatni qurish va boshqarish, xalqaro diplomatik munosabatlar, qo‘shnichilik, sulhparvarlik siyosati, qonun ustuvorligi qonun oldida barchaning tengligi, qonunning insonparvarlikni ro‘yobga chiqarishdagi ahamiyati.
111. O‘zbekistonda iqtisodiy islohotlar birinchi bosqichining vazifalari va asosiy strategik yo‘nalishlari.
112. O‘zbekistonda iqtisodiy islohotlar ikkinchi bosqichining vazifalari va natijalari.
113. Mustaqillik yillarida Qoraqalpog‘iston.
114. 1998-yil O‘zbekistonda Imom al-Buxoriy tavalludining 1225-yilgining nishonlanishi va uning ahamiyati. 1998-yil al-Farg‘oniyning 1200-yillik tavallud sanasining nishonlanishi va uning ahamiyati.
115. “Kamolot” yoshlar ijtimoiy harakati. O‘zbekistonning ijtimoiy-siyosiy hayotida yoshlarning tutgan o‘rni
116. O‘zbekistonda ko‘ppartiyaviylik tizimining shakllanishi va demokratik jarayonlardagi ishtiroki.
117. O‘zbekistonda ikki palatali parlament tizimining shakllanishi zaruriyati va uning ahamiyati.
118. Xalqaro terrorizm va diniy ekstremizmga qarshi kurashda O‘zbekistonning tutgan o‘rni.
119. Mustaqil O‘zbekistonning BMTga a‘zo bo‘lishi va uning tarixiy ahamiyati.
120. O‘zbekistonning xalqaro YUNESKO tashkiloti bilan hamkorligi.
121. O‘zbekistonning EXHT bilan hamkorligining yo‘lga qo‘yilishi.
122. O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni va Kadrlar tayyorlash Milliy dasturi.
123. O‘zbekiston Qurolli kuchlarining isloh qilinishi.
124. Jamiyatni demokratlashtirishda Ommaviy axborot vositalarining roli.
125. Jahon moliyaviy inqirozi va O‘zbekistonda unga qarshi qo‘llanilgan chora-tadbirlar.
126. 2017-2021-yillarda O‘zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishlari bo‘yicha Harakatlar strategiyasining mazmun-mohiyati.
127. 2022-2026 yillarga mo‘ljallangan yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi.
128. O‘zbekiston-2030 strategiyasining mazmun-mohiyati.

